

Broj:01/ 3687

Podgorica, 06.12.2024.godine

UNIVERZITET CRNE GORE
-Odboru za doktorske studije i Senatu-

PODGORICA

Predmet: Materijal za sjednicu Odbora i Senata

Poštovani,

U skladu sa članom 43. Pravila doktorskih studija, dostavljamo Vam materijal za narednu sjednicu Odbora za doktorske studije odnosno Senata Unioverziteta Crne Gore i to:

-Ocjenu doktorske disertacije (obrazac D3) za doktoranda mr Milicu Vukčević.

DEKAN

Prof.dr Mijat Jocović

**UNIVERZITET CRNE GORE
EKONOMSKI FAKULTET PODGORICA
DOKTORSKE STUDIJE**

Br. 01/ 3682
Podgorica, 06.12.2024.god.

Na osnovu čl. 64. Statuta Univerziteta Crne Gore, člana 43. Pravila doktorskih studija, Vijeće Ekonomskog fakulteta je na elektronskoj sjednici održanoj 06.12.2024.godine donijelo

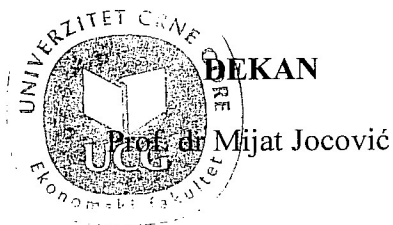
O D L U K U

1. Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu doktorske disertacije „**Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije**“ doktoranda **mr Milice Vukčević**.
2. Predlaže se Odboru za doktorske studije i Senatu UCG da prihvati doktorsku disertaciju „**Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije**“ doktoranda **mr Milice Vukčević** i imenuje Komisiju za odbranu doktorske disertacije u sastavu:
 - Dr Milan Lakićević, redovni profesor, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, mentor;
 - Dr Ana Lalević Filipović, redovna profesorica, Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore, član;
 - Dr Mirko Andrić, redovni profesor, Ekonomski fakultet Subotica, Univerzitet u Novom Sadu, Republika Srbija, član;
3. Odluka se dostavlja Centru za doktorske studije Univerziteta Crne Gore na dalji postupak.

O B R A Z L O Ž E N J E

Komisija za ocjenu doktorske disertacije „**Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije**“ doktoranda **mr Milice Vukčević** je napisala i predala Izvještaj Vijeću fakulteta, koji je Vijeće fakulteta razmatralo na elektronskoj sjednici održanoj 06.12.2024.godine.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u dispozitivu.

DOSTAVLJENO:

- a/a
- referentu doktorskih studija,
- Centru za doktorske studije,
- Senatu UCG

OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	mr Milica Vukčević
Fakultet	Ekonomski fakultet Univerziteta Crne Gore – Podgorica
Studijski program	Doktorske studije ekonomije
Broj indeksa	D 1/19
MENTOR/MENTORI	
Prvi mentor	Prof. dr Milan Lakićević Ekonomski fakultet Podgorica, Univerzitet Crne Gore
KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE	
Prof. dr Ana Lalević Filipović, predsjednik Komisije	Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet Podgorica, Crna Gora
Prof. dr Milan Lakićević, mentor	Univerzitet Crne Gore, Ekonomski fakultet Podgorica, Crna Gora
Prof. dr Mirko Andrić, član Komisije	Ekonomski fakultet Subotica, Univerzitet u Novom Sadu
Datum značajni za ocjenu doktorske disertacije	
Doktorska disertacija i Izvještaj Komisije dostavljen Biblioteci UCG	08. 11. 2024.
Javnost informisana (dnevne novine) da su Doktorska disertacija i Izvještaj Komisije dati na uvid	08. 11. 2024.
Sjednica Senata na kojoj je izvršeno imenovanje komisije za ocjenu doktorske disertacije	29. 10. 2024.
Uvid javnosti	
U predviđenom roku za uvid javnosti bilo je primjedbi?	Nije bilo primjedbi.
OCJENA DOKTORSKE DISERTACIJE	
1. Pregled disertacije Doktorska disertacija pod nazivom „Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije” doktoranda mr Milice Vukčević, napisana je latiničnim pismom (font Cambria, veličina 12, prored 1,5) na 311 stranica A4 formata. U okviru doktorske disertacije, a shodno Pravilima, nakon početnih stranica disertacije koje uključuju osnovne podatke o kandidatu i disertaciji, slijedi rezime na crnogorskom i engleskom jeziku, zatim posveta i sadržaj disertacije, pa uvodna razmatranja, šest poglavlja, zaključak, popis literature, biografija kandidata i prilozi. Disertacija sadrži 136 tabela, 5 slika i jedan dijagram, koji olakšavaju razumijevanje, kako teorijskog, tako i empirijskog dijela rada, posebno u domenu prezentovanja tradicionalnog i savremenih modela za predviđanje ranih signala poslovnog neuspjeha, te rezultata dobijenih njihovom primjenom. Pri pisanju doktorske disertacije kandidat mr Milica Vukčević je koristila obimnu, savremenu i relevantnu naučnu literaturu, najuže vezanu za temu disertacije, što se može vidjeti iz pregleda korišćene literature. Disertacija sadrži 169 referenci – relevantnih naučnih radova, knjiga i	

stručnih publikacija.

Uvodno poglavlje disertacije ističe se da je za sastavljanje finansijskih iskaza neophodno poznavanje fundamentalnih i unapređujućih karakteristika računovodstvenih informacija. Zato je posebno važno razumjeti da stejkholderi, kako eksterni tako i interni, poslovne odluke donose upravo na bazi finansijskih iskaza, čime se ukazuje na značaj koji adekvatna računovodstvena informacija ima za kompaniju. Osim toga kandidat ističe da je važno poštovanje načela i principa u cilju kreiranja finansijskih iskaza, na osnovu kojih se mogu vršiti dalje analize, a sve u cilju otkrivanja ranih signala koji mogu pomoći da se predvide potencijalni problemi prilikom poslovanja kompanije, čime bi se spriječio njen bankrot u budućnosti. U tom smislu finansijski izvještaji, naročito iskaz o finansijskoj poziciji, iskaz o ukupnom rezultatu i iskaz o novčanim tokovima, predstavljaju glavne izvore podataka, odnosno dobru osnovu za detaljnu i pouzdanu analizu jedne kompanije. Dakle, na osnovu finansijskih iskaza može se predvidjeti potencijalni poslovnih neuspjeh kompanije samo ukoliko je sastavljen u skladu sa MRS, MSFI i Direktivama EU, pri čemu su računovodstvene informacije sadržane u njima relevantne i precizne, čime se smanjuje mogućnost za pojavu materijalno značajnih grešaka, koje u velikoj mjeri utiču na donosiocje odluke prilikom poslovnog odlučivanja.

Nadalje, važno je istaći da kvalitet finansijskih iskaza, a samim tim i njihova vjerodostojnost, za koju su karakteristične pouzdane i precizne informacije, treba da budu potvrđeni od strane nezavisnih lica tj. revizora. Uvodni dio disertacije sadrži i prikaz starog i savremenog konceptualnog okvira za finansijsko izvještavanje, kao i hronologiju razvoju regulatornog okvira za finansijsko izvještavanje u Crnoj Gori i Srbiji.

U drugom poglavlju kandidat detaljno prikazuje tradicionalni model za predviđanje poslovnog neuspjeha. U tom smislu ističe da se tradicionalni model bazira na analizi imovinskog, finansijskog i prinosnog položaja preduzeća. Kandidat detaljno elaborira svaku navedenu cjelinu tradicionalnog modela, pružajući uvid u način obračuna, te značenja svakog pokazatelja finansijske analize. U okviru imovinskog položaja, kandidat je pružio uvid u način analize strukture ukupne aktive, fiksne i obrtno imovine, kao i analizu obrta poslovne imovine i roka povraćaja. Ocjena finansijskog položaja preduzeća podrazumijeva detaljan prikaz analize finansijske ravnoteže, zaduženosti i solventnosti tj. pokazatelja koji čene ove segmente analize finansijskog položaja. Pored analize imovinskog i finansijskog položaja, koji se dominantno zasnivaju na analizi bilansa stanja, važan segment finansijske analize jeste i analiza prinosnog položaja preduzeća, koja se u velikoj mjeri zasniva na analizi bilansa uspjeha. Stoga, kandidat u okviru ovog segmenta tradicionalne analize daje uvid u analizu strukture i rasporeda ukupnog i poslovnog prihoda, analizu strukture bruto finansijskog rezultata, analizu rizika ostvarenja bruto finansijskog rezultata i donje tačke rentabilnosti, te analizu finansijske moći i analizu rentabilnosti.

U trećem poglavlju kandidat ističe da osim tradicionalnog modela za predviđanje bankrotstva kompanije koriste se i savremeni modeli, koji se dobrim dijelom zasnivaju na matematičkim i statističkim metodama. Međutim, važno je istaći da je za primjenu savremenih modela neophodno poznavanje i razumijevanje pokazatelja finansijske analize, kao osnove za analizu tradicionalnog modela. Razlog tome je činjenica da su pojedini savremeni modeli nastali adekvatnom kombinacijom finansijskih pokazatelja. Stoga, ovo poglavlje sadrži prikaz savremenih modela koji se baziraju na diskriminacionoj analizi, logističkoj regresiji, probit analizi, vještačkoj inteligenciji, a sve u cilju pouzdanijeg predviđanja bankrotstva kompanija. Naime, modeli koji se zasnivaju na diskriminacionoj analizi jesu oni koji prikazuju zavisnost između zavisne varijable (vjerovatnoća bankrotstva) i nezavisne varijable (finansijski pokazatelji

preduzeća). Kao primjer takvih modela jesu Altmanov Z model, Springejt model, Tafflerov model, BEX model i drugi. Kao primjer modela zasnovanih na logističkoj regresiji su Ohlsonov i Zavgren model, probit analizi (Zmijewski model), dok su modeli koji se zasnivaju na vještačkoj inteligenciji (*Artificial intelligence models*) modeli neuronskih mreža i drvo odlučivanja. Ovo poglavlje sadrži detaljan teorijski prikaz svakog od navedenih modela.

U četvrtom poglavlju kandidat je prikazao rezultate dobijene analizom pouzdanosti primjene odabranih pokazatelja tradicionalnog modela za predviđanje bankrotstva kompanija. U ovom radu je odabrano petnaest pokazatelja na osnovu kojih se dolazi do zaključka da li posmatrani parametri mogu ukazati na rane signale poslovnog neuspjeha, na analiziranim tržištima. Pokazatelji su odabrani na bazi prethodnih istraživanja, odnosno na bazi učestalosti primjene i obračuna istih kod autora koji su se u svojim istraživanjima bavili ovom problematikom. Kandidat ističe da je glavni motiv za primjenu tradicionalne analiza za predviđanje bankrotstva kompanija činjenica da je ovaj pristup analize opšteprihvaćen, čime se olakšava upoređivanje preduzeća sa drugim preduzećima, što je posebno važno za kvalitet same analize i pouzdanost ocjene, ali i donošenje adekvatnih zaključaka. Poglavlje sadrži opis uzorka i metodologiju za oba analizirana tržišta, sa podacima koji su primijenjeni u radu, te analizu rezultata dobijenih primjenom tradicionalnog modela za “zdrava” i preduzeća u “stečaju” u Crnoj Gori i Srbiji.

U petom poglavlju kandidat je prikazao rezultate dobijene primjenom savremenih modela (Altmanov Z“ model, Springejt model, Kraličekov model, Zmijevski model i BEX model) i logističke regresije za predviđanje bankrotstva kompanija. Za svaki od navedenih modela, za oba analizirana tržišta, kandidat prikazuje podatke korišćene za proračun sa detaljnim opisom metodologije i graničnim vrijednostima koje prate navedene modele. Ovo znači da kandidat primjenu savremenih modela, kao što je to bio slučaj i kod tradicionalne analize, sprovodi za “zdrava” i preduzeća “u stečaju” kako bi sagledao da li modeli zaista za prvu grupu predviđaju kontinuitet poslovanja, odnosno za drugu grupu preduzeća da li predviđaju bankrotstvo. U ovom dijelu rada dati su i rezultati istraživanja dobijeni primjenom logističke regresije za tržišta Crne Gore i Srbije. Ova analiza odrađena je u programu SPSS. Da bi se došlo do zaključka koji pokazatelji imaju najveći uticaj na procjenu bankrotstva kompanija u Crnoj Gori i Srbiji, ocijenjena je logistička regresija. Za tržište Crne Gore razmatrani su stepen zaduženosti (SZ), koeficijent obrta poslovne imovine (Kopi), EBIT, pokazatelj opšte likvidnosti (Kol), ROA i ROE, dok su za analizu tržišta Srbije pored navedenih uzeti u obzir i pokazatelj dugoročne finansijske ravnoteže (DFR), koeficijent finansijske stabilnosti (KFS), koeficijent solventnosti (Ksol) i koeficijent ubrzane likvidnosti.

Dakle, može se zaključiti da se među pokazateljima uključenim u analizu, nalaze pokazatelji koji pripadaju tradicionalnoj analizi finansijskih iskaza, čime je potvrđeno da su upravo finansijski pokazatelji neophodni, te predstavlja osnov za kreiranje modela, na bazi kojih se u budućem periodu mogu donositi zaključci o ovoj tematici.

U šestom poglavlju kandidat je prikazao zaključke istraživanja koji se odnose na analizu mogućnosti primjene tradicionalnog i savremenih modela za predviđanje bankrotstva kompanija u Crnoj Gori i Srbiji. Dakle, kada je u pitanju analiza bankrotstva u Crnoj Gori i Srbiji primjena tradicionalne analize može se smatrati pouzdanom za uočavanje ranih signala poslovnog neuspjeha, dok kada je riječ o savremenim modelima, za sve modele primijenjene u radu, osim za Altmanov Z“ model, može se reći da imaju dovoljan nivo pouzdanosti za predviđanje ranih signala lošeg poslovanja.

Na kraju disertacije navedeni su opšti zaključak i popis korišćene literature.

2. Vrednovanje disertacije

2.1. Problem

Dinamično i nestabilno okruženje, rast konkurencije, izražene promjene i specifično poslovanje u uslovima krize (ekonomske, političke, zdravstvene), samo su neki od faktora koji, danas, u velikoj mjeri karakterišu način poslovanja preduzeća na tržištu. Stoga se javlja potreba za kontinuiranim istraživanjima, koja će uticati na donosiocima odluka prilikom poslovnog odlučivanja, a sve u cilju održavanja stalnosti poslovanja preduzeća. Tome u prilog govori činjenica da je za stejkholdere važno pitanje da li će preduzeće, usled brojnih izazova sa kojima se suočava na tržištu, poslovati u budućem periodu ili će poći u stečaj. Drugim riječima, usled izražene potrebe za predviđanjem stečaja preduzeća, ali i sigurnijim poslovnim odlukama, razvijeni su modeli bazirani na pokazateljima iz finansijskih izvještaja, koji omogućavaju predikciju uspjeha poslovanja preduzeća u budućem periodu. Razlog tome je što korisnici finansijskih izvještaja žele da predvide buduće performanse preduzeća, kako bi donijeli adekvatne poslovne odluke, od kojih će u budućnosti ostvariti određenu korist i imati što veći prinos na ulaganja. Dodatno, prema zahtjevima Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i Međunarodnih standarda revizije u velikoj mjeri se ukazuje na pitanje odgovornosti rukovodstva preduzeća, ali i nezavisne revizije finansijskih izvještaja, kako bi pretpostavka o stalnosti poslovanja preduzeća bila održiva.

Prethodno navedeno uticalo je da modeli za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća sve više dobijaju na značaju. Razlog tome je i prisustvo sve većeg broja stečajnih postupaka, što upućuje na neophodnost analize mogućnosti predviđanja bankrotstva preduzeća, kako bi se na vrijeme uočili rani indikatori, tj. signali lošeg poslovanja, a sve u cilju preduzimanja mjera od strane menadžmenta za poboljšanje poslovanja preduzeća. Da bi se to postiglo menadžerima je neophodna analiza finansijskih izvještaja, koja se može vršiti primjenom tradicionalne analize, ali i primjenom već postojećih, inostranih modela u cilju određivanja da li će preduzeće biti u stečaju ili ne.

Imajući u vidu ulogu i značaj koji ovi modeli imaju za donosiocima odluka, u ovoj disertaciji izvršena je analiza mogućnosti primjene tradicionalne analize finansijskih izvještaja i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije. Drugim riječima, cilj je utvrditi da li su postojeći savremeni modeli adekvatni za navedena tržišta, i da li se primjenom instrumenata tradicionalne analize daje jasnija slika o budućem poslovanju preduzeća. Na taj način doći će se do zaključka da li je neophodno kreiranje novih modela, prilagođenih za tržišta Crne Gore i Srbije, koji će donosiocima odluka omogućiti predviđanje bankrotstva preduzeća, na bazi unaprijed odabranih pokazatelja, ili već postojeći modeli imaju, ipak, zadovoljavajući nivo pouzdanosti za primjenu na ovim tržištima. Istraživanje obuhvata period od 2015 do 2019. godine, pri čemu će se odnositi na srednja i velika preduzeća koja posluju na ovim tržištima, bez obzira na djelatnost kojoj pripadaju.

Na ovaj način pruža se jasnija slika donosiocima odluka u pogledu poslovanja preduzeća, na ovim tržištima, u odnosu na prethodnu godinu, ali se i ukazuje na mjere koje menadžment treba da preduzme kako bi se unaprijedilo poslovanje preduzeća a samim tim i njegova konkurentnost na tržištu, čime bi se smanjila vjerovatnoća da ista, ipak, bilježe poslovni neuspjeh.

Kandidat je objavio naučni rad iz ovog doktorskog istraživanja u časopisu sa SCI/SSCI liste, gdje su prezentovani rezultati doktorskog istraživanja:

- **Vukčević M**, Lakićević M, Melović B, Backović T, Dudić B. (2024). Modern models for predicting bankruptcy to detect early signals of business failure: Evidence from Montenegro. PLoS ONE 19(5): e0303793. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0303793>

Dodatno, metodologija primijenjena u disertaciji je korištena i u radovima:

- **Vukčević, M**, Vujošević, S. & Lakićević, M. (2024). Application of modern models for predicting bankruptcy of companies in the transportation sector in Montenegro, 28th International Congress of the Accounting and Auditing Profession of the Republic of Srpska entitled: "Accounting, auditing and finance in the function of strengthening the resilience of business entities", September 18th-20th 2024, Banja Vrućica, Republic of Srpska.
- Lakićević M. & **Vukčević, M**. (2023). Financial distress prediction: empirical evidence from Montenegrin electric power companies, 1 Montenegrin International Conference on Economics & Business, Faculty of Economics, University of Montenegro, May 25th - 27th 2023, Budva, Montenegro.

Objavlivanjem radova, kandidat je postigao zadate ciljeve definisane u disertaciji. Na ovaj način potvrđena je validnost primijenjenih modela, ali i relevantnost i aktuelnost analizirane tematike. Osim toga, kandidat je u svojim radovima pokazao sposobnost kritičkog razmišljanja, te sposobnost primjene teorijskih i metodoloških koncepata na konkretne, realne podatke.

2.2. Ciljevi, istraživačka pitanja i hipoteze disertacije

Cilj ovog rada je utvrditi pouzdanost primjene savremenih modela za predviđanje poslovnog neuspjeha na tržištima Crne Gore i Srbije, ali i ispitati da li pokazatelji tradicionalne analize mogu ukazati na loše poslovne performanse preduzeća. Takođe, primjenom logističke regresije želi se uvidjeti koji su to pokazatelji finansijske analize koji najviše ukazuju na pojavu bankrotstva u velikim i srednjim preduzećima na analiziranim tržištima. Primjenom tradicionalne analize i savremenih modela, te kreiranjem logit modela premostiće se uočeni jaz između teorije i prakse i doći će se do zaključka da li je na tržištima Crne Gore i Srbije neophodno kreiranje novih modela, koji će donosiocima odluka omogućiti predviđanje bankrotstva preduzeća, na bazi unaprijed odabranih pokazatelja, ili već postojeći modeli imaju, ipak, zadovoljavajući nivo pouzdanosti za primjenu.

Prethodno navedeni ciljevi poslužili su kao osnova za formulisanje dva istraživačka pitanja i dvije hipoteze:

IP1: Da li vrijednosti pokazatelja dobijenih primjenom tradicionalne analize finansijskih iskaza mogu biti indikatori za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća u Crnoj Gori i Srbiji?

IP2: Koji je stepen pouzdanosti primjene savremenih modela za predviđanje bankrotstva preduzeća u Crnoj Gori i Srbiji?

Da bi se dao odgovor na prvo i drugo istraživačko pitanje, u radu je primijenjen tradicionalni i savremeni modeli kako bi se utvrdila pouzdanost njihove primjene za predviđanje bankrotstva preduzeća. Konkretno, tradicionalni model podrazumijeva obračun pokazatelja koji se odnose na analizu imovinskog, finansijskog i prinostnog položaja preduzeća, dok su primijenjeni savremeni

modeli Altmanov Z[“] model, Springejt model, Kraličekov model, Zmijevski model i BEX model.

H1: Primjenom logističke regresije kreira se model za procjenu mogućnosti bankrotstva preduzeća na tržištu Crne Gore koji blagovremeno i kroz adekvatne indikatore prepoznaje znake ranog otkrivanja bankrotstva.

H2: Primjenom logističke regresije kreira se model za procjenu mogućnosti bankrotstva preduzeća na tržištu Srbije koji blagovremeno i kroz adekvatne indikatore prepoznaje znake ranog otkrivanja bankrotstva.

Da bi se potvrdila/odbacila prva i druga hipoteza uz pomoću logističke regresije, kreiran je logit model za obje zemlje pojedinačno, na bazi unaprijed određenih pokazatelja, kako bi se sagledalo koji pokazatelji u najvećoj mjeri determinišu tj. utiču na pojavu poslovnog neuspjeha na analiziranim tržištima.

U cjelini, ovo istraživanje omogućava bolje razumijevanje problematike predviđanja poslovnog neuspjeha, odnosno isticanje značaja obezbjeđivanja kontinuiteta poslovanja preduzeća u budućem periodu.

2.3. Bitne metode koje su primijenjene u disertaciji i njihova primjerenost

U empirijskom dijelu istraživanja, kandidat je primijenio pokazatelje finansijske analize koji čine tradicionalni model, koji su odabrani na bazi učestalosti proračuna u prethodnim istraživanjima iz ove oblasti. Konkretno, na bazi odabranih petnaest pokazatelja i njihovih graničnih vrijednosti, analizirao je mogućnost uočavanja ranih signala poslovnog neuspjeha preduzeća na ovim tržištima. Pokazatelji tradicionalne analize primijenjeni u radu su sledeći: Koeficijent opšte likvidnost, koeficijent ubrzane likvidnosti, koeficijent momentalne likvidnosti, pokazatelj dugoročne finansijske ravnoteže, koeficijent finansijske stabilnosti, stepen pokrića stalnih zaliha neto obrtnim fondom, koeficijent solventnosti, stepen zaduženosti, stepen samostalnosti, prinos na imovinu (ROA), prinos na kapital (ROE), koeficijent obrta poslovne imovine, koeficijent obrta obrtne imovine i koeficijent obrta zaliha.

Osim toga, primijenio je i savremene modele za predviđanje bankrotstva (Altmanov Z[“] model, *Springate*, Zmijewski, Kraličekov (DF) i BEX model), ali i logističku regresiju u cilju sagledavanja parametara koji najviše utiču na pojavu bankrotstva na tržištima, obuhvaćenim istraživanjem.

Altmanov model ili Altmanov Z skor predstavlja model multivarijantne analize koji se zasniva na analitičkim pokazateljima, dobijenim na osnovu finansijskih izvještaja. Prvobitni Altmanov model nije bio primjenjiv na preduzeća koja se ne kotiraju na berzi, te se stoga javila potreba za poboljšanjem postojećeg modela. Nakon Z' modela, kao prve modifikacije Altmanovog originalnog modela, nastaje Altmanov Z'' model koji se može primijeniti za proizvodna i neproizvodna preduzeća, kao i na preduzeća koja posluju na tržištima u razvoju. Revidirani model, nastao isključivanjem faktora X5 iz originalnog modela, prikazuje se kao:

$$Z'' = 6,56X_1 + 3,26X_2 + 6,72X_3 + 1,05X_4$$

X₁ = Obrtni kapital / ukupna imovina

X₂ = Zadržana dobit / ukupna imovina

X₃ = odnos dobiti prije kamata i poreza (EBIT) / ukupna imovina

X_4 = Knjigovodstvena vrijednost preduzeća / ukupne obaveze

Ukoliko je vrijednost Z'' skor veća od 2,6, riječ je o finansijski uspješnim preduzećima. Preduzeća koja imaju vrijednost skora veću od 1,11, a manju od 2,59, nalaze se u sivoj zoni poslovanja, dok vrijednost skora manja od 1,10 ukazuje da je riječ o finansijski neuspješnim preduzećima.

Springejt model sadrži četiri analitička pokazatelja u koje se prikazati kao:

$$SS = 1.03X_1 + 3.07X_2 + 0.66X_3 + 0.4 X_4,$$

X_1 = Radni kapital/Ukupna aktiva;

X_2 = Dobitak prije kamata i oporezivanja/ Ukupna imovina;

X_3 = Rezultat prije poreza/Ukupne obaveze;

X_4 = Prodaja/Ukupna aktiva.

Prema Springejt modelu, sva preduzeća se mogu klasifikovati u dvije grupe. Riječ o zdravim preduzećima i preduzećima kod kojih postoji velika vjerovatnoća da će biti u stečaju naredne godine. Stoga, ukoliko je Springejt skor tj. granična vrijednost skora manja od 0.862, onda se može reći da je poslovanje preduzeća ugroženo.

Zmijevski model sastoji se od konstante i tri analitička pokazatelja, što se prikazuje na sledeći način:

$$ZZ = -4.336 - 4.513 X_1 + 5.679 X_2 + 0.004 X_3,$$

X_1 = Neto rezultat/Ukupna aktiva;

X_2 = Ukupne obaveze/Ukupna aktiva,

X_3 = Tekuća imovina/Tekuće obaveze.

Zasniva se na procjeni vjerovatnoće odlaska preduzeća u stečaj. Ako je vjerovatnoća veća od 0,5 to je veća vjerovatnoća odlaska u stečaj preduzeća.

Kraličekov model jedan je od evropskih modela razvijen za predviđanje bankrotstva preduzeća i zasniva se na 6 analitičkih pokazatelja. Model se može zapisati na sledeći način:

$$DF = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6,$$

X_1 = Neto novčani tok/Ukupne obaveze;

X_2 = Ukupna imovina/Ukupne obaveze;

X_3 = EBIT/ Ukupna imovina;

X_4 = EBIT/ Ukupan prihod;

X_5 = Zalihe/Ukupan prihod;

X_6 = Poslovni prihod/Ukupna aktiva.

U zavisnosti od vrijednosti Kraličekovog pokazatelja, prikazan je nivo finansijske stabilnosti preduzeća:

DF pokazatelj	Finansijska stabilnost
> 3.0	Izvrсна
> 2.2	Vrlo dobra

> 1.5	Dobra
> 1.0	Srednja
> 0.3	Loša
≤ 0.3	Početak insolventnosti
≤ 0.0	Umjerena insolventnost
≤ -1.0	Visoka vjerojatnoća stečaja

Business Excellence (BEX) model namijenjen je za procjenu uspješnosti poslovanja preduzeća na tržištu kapitala, ali se može primijeniti i za preduzeća koja se ne kotiraju na berzi. Zasniva se na kombinaciji četiri pokazatelja i jednačina BEX modela može se prikazati na sledeći način:

$$BEX = 0,388EX1 + 0,579EX2 + 0,153EX3 + 0,316EX4;$$

EX1= EBIT/Ukupna aktiva

EX2= Neto dobit / (Vlasnički kapital * cijena kapitala)

EX3= Radni kapital / Ukupna aktiva

EX4= 5*(dobit+amortizacija+deprecijacija)/Ukupne obveze

U zavisnosti od vrijednosti BEX pokazatelja, prikazan je nivo poslovne izvrsnosti preduzeća.

BEX pokazatelj	Rang poslovne izvrsnosti	Prognoza za budućnost
> 6.01 četiri godine uzastopno	Svetska klasa	Preduzeće posluje sa izvrsnim rezultatima, što se može očekivati i naredne četiri godine, ako menadžment nastavi sa unapređivanjem.
> 6.01	Kandidat za svetsku klasu	Preduzeće posluje sa izvrsnim rezultatima, što se može očekivati i naredne tri godine, ako menadžment nastavi sa unapređenjem.
4.01 – 6.00	Izvršno	Preduzeće posluje sa izvrsnim rezultatima, što se može očekivati i naredne tri godine, ako menadžment nastavi sa unapređenjem.
2.01 – 4.00	Vrlo dobro	Preduzeće posluje dobro, što se može očekivati i naredne dvije godine, ako menadžment nastavi sa unapređenjem.
1.01 – 2.00	Dobro	Preduzeće posluje dobro, ako se poboljšanje može očekivati samo ako se pristupi unapređenjima.
0.00 – 1.00	Granično područje između dobrog i lošeg	Poslovna izvrsnost je pozitivna, ali nije zadovoljavajuća. Potrebno je pristupiti ozbiljnim unapređenjima.
< 0	Loše	Ugrožena je egzistencija. Potrebno je pristupiti unapređenju i restrukturiranju,

		inače će se loše poslovanje nastaviti.
Kada je u pitanju logistička regresija, važno je ukazati da je prva faza ocjene logističke regresije podrazumijeva identifikovanje zavisne varijable i eksplanatornih promjenljivih. Za potrebe testiranja polazne hipoteze, zavisnu varijablu u logističkoj regresiji predstavljalo je bankrotstvo. To je varijabla koja je binarna, jer je odgovor na pitanje o tome da li je kompanija bankrotirala binarnog tipa (kompanija može da bude u stanju bankrotstva ili ne). Eksplanatorne varijable u modelu logističke regresije bankrotstva su stepen zaduženosti (S_z), koeficijent obrta poslovne imovine (K_{opi}), EBIT, pokazatelj opšte likvidnosti (K_{ol}), ROA i ROE. Prvi korak u procesu ocjenjivanja modela bankrotstva jeste interpretiranje rezultata testa količnika vjerodostojnosti za testiranje značajnosti koeficijenata u dva modela. Prvi model je model u kojem se nalazi samo konstanta, ali ne i eksplanatorne varijable, dok se u drugom modelu nalaze i konstantna i sve navedene eksplanatorne varijable. Rezultati test količnika vjerodostojnosti ukazali su na to koji od navedenih finansijskih pokazatelja statistički značajno utiče na objašnjavanje vjerovatnoće odlaska u bankrotstvo određene kompanije. Kako bi se ocijenila značajnost svakog finansijskog pokazatelja za procjenu bankrotstva kompanije, analizirani su rezultati Waldovog testa. Na kraju se logističkom regresijom dobili koji pokazatelji najviše utiču na boju bakrota preduzeća na analiziranim tržištima. Navedeni modeli odabrani su na osnovu njihovog značaja i popularnosti kroz već sprovedena istraživanja u domaćoj i inostranoj literaturi, dostupnosti podataka, ali i tehničkim mogućnostima (dostupnosti podataka) za sprovođenje istraživanja. Definisana istraživačka pitanja i formulisane hipoteze su izvedene iz postojećih teorijskih postulata, te uočenog istraživačkog jaza. Kandidat je koristio eksplanatorni istraživački pristup jer je na osnovu istraživanja literature uočen jaz, između teorije i prakse, uzimajući u obzir činjenicu da na crnogorskom tržištu još niko nije sproveo analizu ove vrste, u ovom obimu. U susjednoj Srbiji, kandidat navodi da postoji malo istraživanja koji su se bavili ovom problematikom, i to na nedovoljnom nivou iz razloga što ni u jednom istraživanju, prema saznanju autora, nijesu obuhvaćena srednja i velika preduzeća bez obzira na djelatnost kojoj pripadaju, već su se autori odlučivali za određenu kategoriju preduzeća iz određene djelatnosti. Dakle, riječ je o empirijskom istraživanju sprovedenom na konkretnim, realnim podacima koji su preuzeti iz zvaničnih finansijskih iskaza preduzeća (iskaz o finansijskoj poziciji i iskaz o ukupnom rezultatu) preuzetih za sajtova Poreske uprave i Agencije za privredne registre Srbije. Podaci koji se odnose na broj preduzeća u stečaju u obje zemlje dobijen je iz Centralnog registra privrednih subjekata (Crna Gora), Centralne banke Crne Gore i Agencije za privredne registre (Srbija). Od kvantitativnih metoda koristio je računovodstvene, finansijske i statističke metode. Istraživanje je zasnovano na primjeni pokazatelja tradicionalne analize i savremenih modela u cilju ranog otkrivanja bankrotstva preduzeća. Riječ je o srednjim i velikim preduzećima koja posluju, odnosno koja su poslovala na tržištima Crne Gore i Srbije. Drugim riječima, prema Zakonu o stečaju za obje zemlje i spisku dobijenom od strane Centralnog registra privrednih subjekata Crne Gore i Agencije za privredne registre, detaljnom analizom je odredio koja su to preduzeća koja su pošla u stečaj u periodu od 2015. do 2020. godine. Odabrana su srednja i velika preduzeća koja su pošla u stečaj i u istraživanje je uključeno isto toliko zdravih preduzeća koja posluju na ovim tržištima, upareni prema iznosu poslovnih prihoda i visini ukupne aktive. Za svako preduzeće koje je pošlo u stečaj kandidat je primijenio tradicionalnu i savremenu analizu u cilju sagledavanja pouzdanosti primjene istih za predviđanje bankrotstva preduzeća. Na		

primjer, ukoliko je preduzeće pošlo u stečaj 2016. godine, primjena tradicionalne analize i savremenih modela izvršena je na osnovu finansijskih iskaza za 2015. godinu, kako bi se vidjelo da li ovi modeli predviđaju bankrotstvo preduzeća u narednoj, odnosno u ovom slučaju u 2016. godini. Sličan postupak primijenjen je i za zdrava preduzeća. Konačnu odluku o tome da li su modeli pouzdani ili ne, kandidat je donio na osnovu upoređivanja broja preduzeća koja su u stečaju i broja preduzeća za koja je analizom pokazano da bi mogla poći u stečaj. Isto važi i za zdrava preduzeća. Nakon primjene tradicionalne i savremene analize, primijenio je i logističku regresiju kako bi sagledao koji finansijski pokazatelji najviše utiču na pojavu poslovnog neuspjeha preduzeća na analiziranim tržištima.

Dakle, kandidat je u svojoj disertaciji primijenio relevantne i savremene metode koje preporučuje aktuelna literatura kod problema koji je rješavao. Dobijeni rezultati su u skladu sa postavljenim ciljevima istraživanja. Ovo znači da je kandidat dao odgovore na oba postavljena istraživačka pitanja, te potvrdio obje formulisane hipoteze. Predmetna disertacija predstavlja sveobuhvatno istraživanje koje kombinuje različite metode kako bi se pružio bolji uvid u poslovne performanse preduzeća na analiziranim tržištima.

Sve prezentovane metode omogućile su kandidatu da adekvatno odgovori na istraživački problem definisan prethodno postavljenim istraživačkim pitanjima i hipotezama. Na osnovu sprovedenog istraživanja, izvedeni su zaključci koji su relevantni za razmatranu problematiku. Detaljnim uvidom u metodološki postupak prikazan u disertaciji, evidentno je da je metodologija ovog istraživanja zasnovana na teorijsko-analičkom pristupu i sveobuhvatnoj kritičkoj analizi.

2.4. Rezultati disertacije i njihovo tumačenje

Sintetizovan prikaz rezultata u odnosu na postavljena istraživačka pitanja i hipoteze, kandidat je dao u četvrtom i petom dijelu ovog rada.

Na osnovu sprovedenog empirijskog istraživanja, te primjene definisanih modela, kandidat je dao odgovor na oba istraživačka pitanja, ali i potvrdio definisane hipoteze čime se potvrđuje relevantnost i valjanost metodologije koja je primijenjena u istraživanju.

U vezi sa **prvim istraživačkim pitanjem** kandidat je detaljno analizirao i obračunao petnaest pokazatelja tradicionalne analize, od kojih je za tržište Crne Gore trinaest ukazalo na rane signale poslovnog neuspjeha, dok je broj pokazatelja koji za tržište Srbije upućuju na loše poslovne performanse dvanaest. Stoga se može se izvesti zaključak da se primjenom tradicionalne analize finansijskih iskaza mogu uočiti rani signali poslovnog neuspjeha. Kandidat je naglasio važnost obračuna ovih pokazatelja u cilju obezbjeđivanja kontinuiteta poslovanja preduzeća u budućem periodu, odnosno predviđanja ranih signala lošeg poslovanja, a sve u cilju blagovremenog djelovanja, te sprečavanja da preduzeća u budućem periodu bilježe poslovni neuspjeh.

Davanje odgovora na **drugo istraživačko pitanje** podrazumijevalo je primjenu savremenih modela za predviđanje bankrotstva na tržištima Crne Gore i Srbije. Kandidat je uspješno primijenio svih pet modela Altmanov Z[“] model, *Springate*, Zmijewski, Kraličekov (DF) i BEX model. Kada su u pitanju rezultati savremenih modela u Crnoj Gori, oni zavise od modela koji je primijenjen i granične vrijednosti u odnosu na koju se posmatralo da li preduzeće bilježi dobro ili loše poslovanje. Altmanov Z[“] model je od 30 analiziranih preduzeća u stečaju, klasifikovao njih 40% da će zaista poći u stečaj, dok je za preostalih 60% ukazao da će nastaviti poslovanja. Za razliku od Altmanovog Z[“] modela, *Springate* model je za sva preduzeća u stečaju predvidio

finansijske neprilike, čime je učinak ovog modela 100%. Nadalje, Zmijewski model je pokazao da od 30 preduzeća u stečaju, model predviđa za njih 80% da će poći u stečaj, dok se Kraličekovim i BEX modelom, kao evropskim modelima, stečaj predviđa za sva preduzeća. Kada je u pitanju tržište Srbije, Altmanov Z[“] model u uzorku od dvadeset i četiri preduzeća u stečaju, samo njih šest klasifikuje kao preduzeća sa lošim poslovnim performansama, pa se ne može smatrati pouzdanim za predviđanje poslovnog neuspjeha preduzeća. Za tržište Srbije, primjenom *Springate* modela, klasifikovano je dvadeset preduzeća sa lošim poslovanjem (od dvadeset i četiri preduzeća), što predstavlja uspješnost predviđanja od 84%. Dakle, ovaj model se može smatrati pouzdanim za predviđanje poslovnog neuspjeha preduzeća. Istraživanje je pokazalo da veći nivo uspješnosti za predviđanje bankrotstva ima Zmijewski model, koji za 92% preduzeća ukazuje da će poći u stečaj. BEX model je sedamnaest preduzeća okarakterisao kao preduzeća sa lošim performansama, dok je preostalih sedam svrstao da se nalaze u graničnoj zoni poslovanja. Za razliku od BEX modela, Kraličekov model za 71% preduzeća predviđa poslovni neuspjeh, posmatrajući preduzeća u stečaju. Na ovaj način dat je odgovor na **drugo istraživačko pitanje** za tržišta Crne Gore i Srbije.

Takođe, kandidat je potvrdio **definisane hipoteze** ukazujući da se primjenom logističke regresije, mogu kreirati modeli koji blagovremeno i kroz adekvatne indikatore prepoznaju znake ranog otkrivanja bankrotstva. Drugim riječima, statistički značajni indikatori za crnogorsko tržište su koeficijent obrta poslovne imovine i stepen zaduženosti, dok su za tržište Srbije koeficijent finansijske stabilnosti, koeficijent solventnosti, ROA i koeficijent obrta poslovne imovine preduzeća.

Dakle, u cjelini, ovo istraživanje omogućava bolje razumijevanje problematike predviđanja poslovnog neuspjeha, odnosno isticanje značaja obezbjeđivanja kontinuiteta poslovanja preduzeća u budućem periodu.

2.5. Zaključci (usaglašenost sa rezultatima i logično izvedeno tumačenje)

Nakon što je u četvrtom i petom dijelu doktorske disertacije detaljno, logičkim redosledom prikazao i interpretirao dobijene rezultate u odnosu na postavljena istraživačka pitanja i hipoteze istraživanja, kandidat je izveo i naučne zaključke sa konkretnim praktičnim smjernicama u pogledu unapređenja poslovanja privrednih subjekata u Crnoj Gori i Srbiji. Takođe, važno je ukazati da je kandidat u sklopu diskusije prikazao i teorijski, praktični i metodološki doprinos disertacije, ali i ukazao na ograničenja istraživanja, kao i mogućnosti za buduća istraživanja.

Konkretno, autor zaključuje da se primjenom tradicionalne analize finansijskih iskaza mogu uočiti rani signali poslovnog neuspjeha. O tome svjedoči i broj pokazatelja koji ukazuju na rane signale loših poslovnih performansi analiziranih privrednih društava. U Crnoj Gori, prosječno 13 pokazatelja pokazalo je da analizirana preduzeća, ona koja su već u stečaju, bilježe poslovni neuspjeh. Dakle, što je više pokazatelja po preduzeću koji ukazuju na loše poslovanje, veća je vjerovatnoća da će analizirano preduzeće i poći u stečaj. Osim analize preduzeća u stečaju, u radu je dat i uvid u ostvarene rezultate „zdravih preduzeća“ primjenom tradicionalne analize. Tako je analiza pokazala da od 15 pokazatelja, njih 9 prosječno ukazuje na kontinuitet poslovanja preduzeća u budućem periodu. Osim tradicionalne analize, u radu su prikazani i rezultati dobijeni primjenom savremenih modela za predviđanje stečaja, odnosno kontinuiteta poslovanja preduzeća. Ako se posmatra Altmanov Z[“] model, može se reći da je isti od 30 analiziranih preduzeća u stečaju, klasifikovao njih 40% da bilježe poslovni neuspjeh, dok je za preostalih 60%

ukazao da će nastaviti poslovanje. Autor ukazuje da ovakav rezultat nije očekivan, posebno ako se uzme u obzir da je riječ o modelu koji u većini istraživanja u kojima je primijenjen bilježi dobre predikcione performanse. Ipak, iako je ovaj model namijenjen tržištima u razvoju, rezultati istraživanja su pokazali da nije dovoljno pouzdan za primjenu na crnogorskom tržištu. Evidentne razlike u stepenu pouzdanosti primjene Altmanovog Z" u Crnoj Gori proističu iz različitog privrednog ambijenta i zakonskih propisa koji karakterišu poslovanje kompanija u ovoj zemlji. Kada je riječ o zdravim preduzećima, analizirano je 70 preduzeća, ovaj model ukazuje da 69 privrednih društava imaju „zdravo poslovanje“, a da jedno preduzeće neće nastaviti da posluje u skladu sa principom *going concern*.

Učinak *Springate* modela za preduzeća u stečaju je 100%, što znači da je ovaj model svih 30 preduzeća, koja su u stečaju, klasifikovao kao preduzeća sa ugroženim poslovanjem. Rezultati primjene *Springate* modela za „zdrava“ preduzeća su nešto drugačiji. Naime, ovim modelom se od 70 analiziranih predviđa, za njih 37 predviđa stečaj, dok je 33 preduzeća klasifikovao kao preduzeća sa stabilnim poslovanjem. Primjenom Zmijewski modela za preduzeća u stečaju, klasifikovano je 80% preduzeća u stečaju i 20% zdravih preduzeća. Analizom „zdravih“ preduzeća utvrđeno je da 60 preduzeća bilježi kontinuitet poslovanja u narednoj godini, a da će 10 preduzeća poći u stečaj. Rezultati Kraličekovog (DF) modela ukazuju na 100% učinak za predviđanje stečaja u preduzećima koja su klasifikovana kao ona sa lošim poslovanjem. Kada je riječ o „zdravim“ preduzećima, ovaj model predviđa da će 75% njih nastaviti da posluje u narednoj godini. Primjenom BEX modela, takođe je potvrđeno da će sva analizirana preduzeća koja su u stečaju zaista i bilježiti poslovni neuspjeh, dok je analiza „zdravih preduzeća“ pokazala nešto drugačije rezultate. Naime, BEX model je ukazao da od 70 preduzeća samo njih 11 bilježi dobro poslovanje, dok je 4 preduzeća klasifikovao da će poći u stečaj. Zanimljivo je da je ovaj model pokazao da čak 55 preduzeća karakteriše granično poslovanje, što znači da je poslovna izvrsnost pozitivna, ali nije zadovoljavajuća. Posebno značajno je da modeli *Springate*, *DF* i *BEX* predviđaju da će sva analizirana preduzeća (koja su u stečaju), zaista bilježiti poslovni neuspjeh, što je učinak od 100%. Kada su u pitanju rezultati dobijeni primjenom logističke regresije za tržište Crne Gore dobijeno je da dva parametra značajno utiču na predviđanje bankrotstva, te da je model koji se sastoji od koeficijenta obrta poslovne imovine i stepena zaduženosti za procjenu bankrotstva kompanija statistički značajan.

Tradicionalna analiza na tržištu Srbije, za preduzeća u stečaju, pokazala je da prosječno 12 pokazatelja ukazuje na loše poslovne performanse analiziranih velikih i srednjih privrednih društava, čime se može izvesti zaključak da se tradicionalna analiza još uvijek može smatrati pouzdanom za uočavanje ranih signala poslovnog neuspjeha. Kada su u pitanju savremeni modeli rezultati zavise od analiziranog modela i njegove granične vrijednosti. Naime, Altmanov Z" model pokazao je da je, od ukupno 24 analiziranih preduzeća, njih 6 je klasifikovano kao preduzeća sa lošijim poslovnim performansama koje vode stečaju, dok je 14 preduzeća klasifikovano kao „zdrava“ preduzeća koja će u narednoj godini nastaviti poslovanje, iako su prema podacima u toj godini ta preduzeća zvanično bila u stečaju. Preostala preduzeća prema ovom modelu nalaze se u sivoj zoni poslovanja. Dakle, uspješnost predviđanja poslovnog neuspjeha za preduzeća u stečaju na tržištu Srbije primjenom ovog modela je 25%, što se ne može smatrati pouzdanim za predviđanje poslovnog neuspjeha kompanija. Autor ističe da je, kao i u slučaju objašnjenom, prethodno na tržištu Crne Gore, ovako dobijen rezultat je neočekivan.

Predviđanje stečaja velikih i srednjih preduzeća izvršeno je i primjenom *Springate* modela. Ovaj model od 24 preduzeća, klasifikuje njih 20 kao preduzeća sa lošim poslovnim performansama, koja imaju ugroženo poslovanje. Samo za 4 preduzeća, ovaj model ukazuje na kontinuitet poslovanja, iako su ta preduzeća bila u stečaju. Drugim riječima, procenat uspješnosti *Springate*

modela u predviđanju bankrotstva kompanija je 84%, što ovaj model čini pouzdanim za predviđanje poslovnog neuspjeha. Nešto veći nivo uspješnosti u predviđanju poslovnog neuspjeha ima Zmijewski model, koji od ukupnog broja preduzeća koja su stvarno u stečaju, za njih 22 predviđa stečaj na osnovu finansijskih iskaza u godini koja prethodi stečaju. Ovo znači da je Zmijewski model za 92% preduzeća, na bazi finansijskih iskaza predvidio stečaj u narednoj godini. Kada su u pitanju evropski modeli za predviđanje bankrotstva, bolji učinak u predviđanju poslovnog neuspjeha ima BEX model, u odnosu na Kraličekov (DF) model. BEX modelom nijedno preduzeće nije klasifikovano kao zdravo. Preciznije, 17 preduzeća okarakterisano je kao preduzeća sa lošim performansama, dok je preostalih 7 svrstano u okviru granične zone, između dobrog i lošeg poslovanja. Analizom rezultata utvrđeno je da 6 preduzeća imaju graničnu vrijednost bližu 0, što znači da teže lošim performansama, dok samo jedno preduzeće ima graničnu vrijednost 0,6, pa se kreće ka dobrom poslovanju. Opšti zaključak je da se BEX model može smatrati pouzdanim za uočavanje ranih signala poslovnog neuspjeha. Kraličekov model za 71% preduzeća obuhvaćenih uzorkom predviđa poslovni neuspjeh, dok za preostalih 29% ukazuje da imaju dobro poslovanje. Imajući u vidu da je učinak ovog modela veći od 70%, zaključuje se da se ovaj model može smatrati pouzdanim za predviđanje poslovnog neuspjeha.

Kada je riječ o „zdravim“ privrednim društvima, analiza je pokazala da prosječno 7 pokazatelja ukazuje da će preduzeće nastaviti da posluje u narednoj godini. Kontinuitet velikih i srednjih preduzeća na tržištu Srbije ispitan je i primjenom savremenih modela. Tako je Altmanov model od 50 preduzeća obuhvaćenih istraživanjem, za njih 36 ukazao na kontinuitet poslovanja dok je ostalih 14 klasifikovao kao preduzeća koja se nalaze u stečaju ili u sivoj zoni poslovanja. Imajući u vidu da je učinak ovog modela za predviđanje kontinuiteta poslovanja 72%, isti se može smatrati pouzdanim za ocjenu kontinuiteta poslovanja u narednoj godini. Za razliku od ovog modela, *Springate* model je pokazao da je samo 20 preduzeća (40%) koja će nastaviti da posluju u narednoj godini. Na ovaj način izvodi se zaključak da se *Springate* model ne može smatrati pouzdanim za ocjenu kontinuiteta poslovanja preduzeća. Primjenom Zmijewski modela, takođe je pokazano da sva preduzeća neće bilježiti kontinuitet poslovanja u narednoj godini. Ovim modelom je klasifikovano 34 preduzeća (68%) kao „zdrava“ preduzeća, dok se za ostala 16 smatra da su u stečaju. Na osnovu dobijenog rezultata može se zaključiti da se na bazi ovog modela ne može pouzdano odrediti kontinuitet poslovanja analiziranih preduzeća.

Da postoji problem u poslovanju „zdravih“ privrednih društava potvrđuje i Kraličekov model koji samo 26 preduzeća klasifikuje kao preduzeća sa dobrim performansama, dok ostalih 24 klasifikuje kao preduzeća sa lošim poslovanjem, te se stoga ni ovaj model, posmatrajući ga zasebno, ne može smatrati pouzdanim za ocjenu kontinuiteta poslovanja preduzeća u narednoj godini. Prethodno navedeno potvrđuje i BEX model, prema kojem samo jedno preduzeće bilježi „zdravo“ poslovanja, dok je svih ostalih 49 klasifikovao kao preduzeća sa lošim poslovnim performansama, čime se može zaključiti da se ni ovaj model ne može smatrati pouzdanim za ocjenu kontinuiteta poslovanja preduzeća. Ovako dobijeni rezultat može se posmatrati i kao znak da analizirana preduzeća iako važe za ona sa „zdravim“ poslovanjem, ipak imaju određene finansijske poteškoće, koje ukoliko se na vrijeme ne bude djelovalo mogu kompanije odvesti u stečaj. Imajući u vidu prethodno navedeno može se zaključiti da se analizirani modeli ne mogu smatrati pouzdanim za ocjenu kontinuiteta poslovanja u narednoj godini. Međutim, drugi ugao posmatranja ovih rezultata, da su ovi modeli pokazali na finansijske probleme, može poslužiti donosiocima odluka kako bi na vrijeme reagovali, te na taj način spriječili da kompanije u budućem periodu stvarno pođu u stečaj.

Rezultati dobijeni primjenom logističke regresije pokazali su da uz vjerovatnoću od 10%, na bankrotstvo kompanija u Srbiji značajan uticaj imaju pokazatelji: KFS, Ksol, ROA i Kopi, čime

se potvrdilo da se primjenom logističke regresije može kreirati model koji blagovremeno i kroz dobijene indikatore prepoznaje znake ranog otkrivanja poslovnog neuspjeha.

3. Konačna ocjena disertacije

3.1. Usaglašenost sa obrazloženjem teme

Doktorska disertacija kandidata mr Milice Vukčević je urađena u skladu sa obrazloženjem teme, postavljenim ciljevima, istraživačkim pitanjima i hipotezama datim u okviru Prijave teme doktorske disertacije i saglasno Izvještaju o ocjeni podobnosti doktorske teze i kandidata. Kandidat je sprovedenim istraživanjem došao do originalnih rezultata koja u budućnosti mogu unaprijediti teoriju i praksu u predmetnoj oblasti istraživanja. Sagledavanjem rezultata istraživanja datih u disertaciji konstatujemo da su očekivanja i ciljevi koji su postavljeni u potpunosti ispunjeni.

3.2. Mogućnost ponovljivosti

Metodološki postupak u predmetnoj disertaciji je potpuno transparentno i temeljno opisan u drugom i trećem dijelu rada. Prema tome, moguća je replikabilnost istraživanja. Ponovnim istraživanjem u narednom periodu, rezultati i saznanja do kojih se došlo ovim istraživanjem mogla bi biti provjerena, ali i unaprijeđena ukoliko se otklone ograničenja, koja su također objašnjena u ovom izvještaju. Stoga, istraživanje koje je predmet ove doktorske disertacije je ne samo moguće ponoviti, već je ovakva i slična istraživanja potrebno sprovoditi u kontinuitetu u svrhu stvaranja kvalitetnije informacione osnove za donošenje odluka u vezi sa unapređenjem poslovanja privrednih subjekata, a sve u cilju uočavanja ranih signala poslovnog neuspjeha te blagovremenog djelovanja, kako bi se na vrijeme, adekvatnim djelovanjem od strane donosilaca odluka spriječilo da privredni subjekat zaista zabilježi poslovni neuspjeh u budućem periodu.

3.3. Buduća istraživanja

Uzimajući u obzir da je sve više preduzeća koja bilježe poslovni neuspjeh, nameće se potreba za detaljnijom analizom ove problematike. S tim u vezi, ukazujući na značaj kontinuiranog istraživanja i predviđanja poslovnog neuspjeha, autor ističe da buduća istraživanja modele, primijenjene u disertaciji, mogu primijeniti i u drugim zemljama okruženja sa sličnim nivoom ekonomskog razvoja, kako bi se ispitao nivo njihove pouzdanosti. Preciznije rečeno, buduća istraživanja mogu obuhvatiti i ostale zemlje Zapadnog Balkana, čime će se pružiti jasniji uvid u način poslovanja kompanija na ovom tržištu, izvesti opšti zaključci koji mogu pomoći menadžerima na svim nivoima u cilju uočavanja ranih signala poslovnog neuspjeha, te sprovesti svojevrsna komparativna analiza.

Osim toga, ako se primijeni logistička regresija, može se uporediti da li dobijeni parametri primjenom logističke regresije, iz ovog istraživanja i na drugim tržištima najviše utiču na pojavu bankrotstva. Takođe, buduća istraživanja mogu uključiti i ostale modele za predviđanje poslovnog neuspjeha. Na kraju dalja istraživanja na ovu temu mogu uzeti u obzir i modele vještačke inteligencije, kako bi se ispitao nivo njihove pouzdanosti za primjenu na tržištu Crne Gore i Srbije.

3.4. Ograničenja disertacije i njihov uticaj na vrijednost disertacije

Doktorand u disertaciji ističe da analiza ovog rada podrazumijevala predviđanje poslovnog neuspjeha na osnovu podataka iz finansijskih iskaza za godinu prije nastupanja stečaja. Stoga, autor rada, usljed nedostupnosti finansijskih iskaza za periode prije nastupanja stečaja, nije uzeo u obzir širi vremenski okvir, što je jedno od ograničenja rada. Na ovaj način nije se mogao posmatrati trend kretanja obračunatih pokazatelja. Drugo ograničenje proizilazi iz činjenice da su istraživanjem obuhvaćene samo dvije zemlje.

Bez obzira na prepoznata ograničenja, prednosti ovog istraživanja su brojne. Disertacija nudi značajan uvid u poslovanja važnih privrednih subjekata (velikih i srednjih preduzeća). Osim toga, autor naglašava da u svrhu otkrivanje ranih znakova finansijskih poteškoća, koncept predviđanja stečaja preduzeća treba shvatiti kao dio ne samo poslovne, već i korporativne strategije koja direktno utiče na smanjenje broja preduzeća u stečaju, čime će pretpostavka o održivosti kontinuiteta poslovanja biti ispunjena.

Originalni naučni doprinos

U disertaciji mr Milice Vukčević uočavaju se praktični, teorijski i metodološki doprinosi. Glavni praktični doprinos ogleda se u ispitivanju pouzdanosti primjene tradicionalnog i savremenih modela za predikciju bankrotstva preduzeća, ali i kreiranju modela, primjenom logističke regresije, koji kroz dobijene statistički značajne indikatore prikazuju koji su to pokazatelji koji najviše determinišu bankrotstvo u ovim zemljama. Ovo je ujedno i metodološki doprinos, jer se logistička regresija, prema saznanjima autora, do sada nije primjenjivala u Crnoj Gori, dok se primjena iste i u Srbiji može poboljšati. Na ovaj način direktno se utiče na efikasnije i sigurnije donošenje poslovnih odluka, što je posebno važno za menadžere na svim nivoima donošenja odluka. Takođe, pruža se uvid u kojem pravcu treba razvijati dodatna znanja i vještine donosilaca odluka u Crnoj Gori i Srbiji, kao zemljama u tranziciji, u pogledu mogućnosti primjene ovih modela, imajući u vidu specifične tržišne zahtjeve koji karakterišu poslovanje preduzeća ovih zemalja, ali i potrebna dodatna znanja iz oblasti finansija, računovodstva i statistike.

Važno je istaći da je ovo, prema saznanju doktoranda, prvo istraživanje u ovom obimu navedene problematike, koje je realizovano u Crnoj Gori, kao tranzicionoj zemlji, što je njegov poseban praktičan, metodološki i teorijski doprinos. Otuda postojećoj literaturi se pruža dodatna vrijednost time što se analizira koncept bankrotstva kompanija kroz primjenu najznačajnijih modela iz ove oblasti. S obzirom na to da je u susjednoj zemlji Srbiji, koja je takođe u procesu tranzicije, prema saznanjima autora, sprovedeno nedovoljno istraživanja na ovu temu, ovaj rad naročito dobija na značaju i ujedno postaje temelj za usmjeravanje budućih istraživanja iz ove oblasti, čime će se premostiti uočeni literarni jaz.

Dobijeni rezultati mogu poslužiti menadžerima i drugim donosiocima odluka kao smjernice za dalja unapređenja poslovanja preduzeća u cilju poboljšanja poslovnih performansi, ali i jačanja konkurentnosti preduzeća, posebno ako se uzme u obzir da su obje zemlje tranzicione i da je konkurentnost preduzeća uz kontinuirano poslovanje njihov primarni cilj. Time će se ispuniti i zahtjevi Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i Međunarodnih standarda revizije koji se odnose na kontinuirano poslovanje preduzeća. Drugim riječima, donosioci odluka moraju biti svjesni da su adekvatna znanja i vještine, kao i praćenje trendova, pretpostavka razvoja i primjene modela za predviđanje bankrotstva. Stoga, nije dovoljno donijeti odluku o primjeni modela, već ih suštinski i realizovati i na kraju sagledavati njihove efekte. Otuda je koncept predviđanja bankrotstva preduzeća potrebno posmatrati kao dio ne samo poslovne, već i

korporativne strategije, koji direktno utiče na smanjenje broja preduzeća u stečaju.

Mišljenje i prijedlog komisije

Detaljno proučavanje sadržaja i temeljna analiza dostignuća naučnih istraživanja kandidata mr Milice Vukčević, opredijelili su jedinstven i usaglašen stav Komisije da doktorska disertacija „Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije” po svim relevantnim aspektima, u potpunosti ispunjava sve uslove koji se zahtijevaju od disertacije u oblasti ekonomskih nauka. Ova doktorska disertacija predstavlja utemeljen naučno-istraživački rad, sa precizno argumentovanom teorijsko-metodološkom osnovom, kao i originalnim empirijskim istraživanjem na osnovu kojeg su izvedeni naučni zaključci.

Stoga, rad doktoranda mr Milice Vukčević se može ocijeniti kao kvalitetno, naučno fundirano, sadržajno, sveobuhvatno i sistematično istraživanje, sa jasno izvedenim zaključcima i preporukama. Ovakva opšta ocjena, pored već navedenog, zasniva se i na sljedećim razlozima:

1. Kandidat je koristio obimnu i raznovrsnu literaturu, te je na temelju bogate dokumentacione osnove, kritički i argumentovano objedinio teorijska i praktična saznanja iz oblasti računovodstva i finansija.
2. Aktuelnosti teme doprinosi i činjenica da finansijski neuspjeh kompanija, predstavlja problem za ekonomiju jedne zemlje, te stoga ne čudi što su stečajni procesi postali međunarodni problem usljed internacionalizacije poslovanja, pa se vrlo često broj stečajnih postupaka posmatra kao indikator snage i uspješnosti nacionalnih i regionalnih ekonomija. Na ovaj način naglašava se neophodnost kontinuirane analize predviđanja bankrotstva preduzeća, kako bi se na vrijeme uočili rani indikatori, tj. signali lošeg poslovanja. Aktuelnosti teme doprinosi i pitanje korporativnog upravljanja, jer je poznato da je za ocjenu kvaliteta korporativnog upravljanja neophodno da preduzeća posluju na finansijski zdrav i održiv način. Na ovaj način stvaraju se preduslovi za kvalitetnije korporativno upravljanje, a što je i Crnoj Gori i Srbiji neophodno za proces pristupanja Evropskoj uniji.
3. Kandidat je koncipirao disertaciju na logičan način, integralno i sistematično obuhvativši sve važne aspekte predviđanja poslovnog neuspjeha. Komisija ističe da je kandidat temu istraživanja obradio na adekvatnom naučnom nivou primjerenom radovima ove vrste, koristeći relevantnu i savremenu metodologiju, ali i obiman fond literature. Struktura doktorske disertacije u potpunosti odgovara prijavi teme, ali i ocjeni o podobnosti navedene teme i kandidata. Samim tim, Komisija konstatuje da je kandidat uvažio sve prethodno postavljene uslove koji se tiču predmeta istraživanja, cilja, obima rada, kao i teorijsko-hipotetičkog okvira.
4. Predmetna doktorska disertacija predstavlja vrijedan istraživački poduhvat u koji je kandidat uložio gotovo pet godina rada. Rezultati istraživanja kandidata mr Milice Vukčevića su zasnovani na bogatoj bazi podataka, preuzetih iz seta finansijskih izvještaja, dostupnih na sajtu Poreske uprave Crne Gore i Agencije za privredne registre Srbije. Stoga se može reći da je riječ o pionirskom naučnom poduhvatu kada je u pitanju analiza mogućnosti primjene savremenih i tradicionalnih modela za predviđanje poslovnog neuspjeha u Crnoj Gori, ali je i važna dopuna za analizu ove problematike u susjednoj Srbiji. Na bazi prethodno izrečenih ocjena, Komisija je stava da, zbog svog značaja, rezultati ove disertacije treba da budu publikovani i samim tim dostupni kako za dalja

teorijska istraživanja tako i za praktičnu primjenu.

5. U pisanju disertacije kandidat je koristio jasan i naučno prihvatljiv stil i jezik, te su zaključci istraživanja kao i kompletan tekst disertacije precizni, nedvosmisleni i razumljivi, što doprinosi kvalitetu rada.

Polazeći od detaljne, ali i cjelovite analize, članovi Komisije pozitivno ocjenjuju doktorsku disertaciju kandidata mr Milice Vukčević, te sa posebnim zadovoljstvom predlaže Vijeću Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore u Podgorici i Senatu Univerziteta Crne Gore da prihvate ovaj izvještaj i odobre javnu odbranu doktorske disertacije pod nazivom „Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije“.

Izdvojeno mišljenje

/

Napomena

/

KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE

Prof. dr Ana Lalević Filipović, predsjednik Komisije,
redovni profesor
Ekonomski fakultet Univerziteta Crne Gore, Podgorica, Crna Gora

Prof. dr Milan Lakićević, mentor,
redovni profesor
Ekonomski fakultet Univerziteta Crne Gore, Podgorica, Crna Gora

Prof. dr Mirko Andrić, član Komisije,
Redovni profesor u penziji
Ekonomski fakultet Subotica, Univerzitet u Novom Sadu

Datum i ovjera (pečat i potpis odgovorne osobe)

U Podgorici,

26. 11. 2024.

DEKAN

Odlukom Senata Univerziteta Crne Gore, donijetoj na sjednici održanoj 29.10.2024. godine, a na predlog Vijeća Ekonomskog fakulteta, imenovana je Komisija za ocjenu doktorske disertacije kandidata mr Milice Vukčević, pod nazivom

„Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije”

Na osnovu člana 41 Pravila doktorskih studija Univerziteta Crne Gore, članovi Komisije u sastavu: dr Milan Lakićević, redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore, dr Ana Lalević Filipović, redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore i dr Mirko Andrić, redovni profesor Ekonomskog fakulteta Subotica, Univerziteta u Novom Sadu detaljno su izučili doktorsku tezu kandidata i razmotrili sve najznačajnije aspekte: strukturne, naučno-metodološke i analitičke, kao i njen naučni doprinos, rezultate istraživanja i zaključke. S tim u vezi, Komisija podnosi sljedeći:

**I Z V J E Š T A J
O OCJENI DOKTORSKE DISERTACIJE**

I OPŠTE KARAKTERISTIKE

1. Podaci o kandidatu

Milica Vukčević rođena je 25.04.1993. godine u Podgorici, gdje je završila osnovnu i srednju školu, kao dobitnica diplome „Luča“. Ekonomski fakultet u Podgorici na Univerzitetu Crne Gore upisala je 2012. godine, a diplomirala je 2016. godine, kao jedan od najboljih studenata u generaciji. Nagrađena je od strane Centralne banke Crne Gore za najbolji diplomski rad pod naslovom „Rangiranje banaka na crnogorskom tržištu primjenom modela Analitički hijerarhijski proces“. Magistarske studije na Ekonomskom fakultetu u Podgorici završila je oktobru 2019. godine, odbranivši rad na temu „Procjena vrijednosti brenda banaka na crnogorskom tržištu primjenom Interbrand metodologije“. Doktorske studije na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore upisala je u akademskoj godini 2019/20.

Nakon završetka osnovnih studija angažovana je na Ekonomskom fakultetu u Podgorici kao honorarni saradnik na predmetu Operaciona istraživanja. Pripravnički staž obavila je u istoj instituciji, izvodeći vježbe iz predmeta Analiza poslovanja, Biznis analiza, Statistika i Biznis statistika. Od oktobra 2017. godine angažovana je na Ekonomskom fakultetu, kao saradnik u nastavi na grupi predmeta iz oblasti finansija i računovodstva.

Autor je većeg broja naučnih radova koji su objavljeni u međunarodnim i domaćim časopisima. Koautor je univerzitetskog udžbenika „Osnove upravljačkog računovodstva“,

koji se koristi u nastavi na master i primijenjenim studijama. Učestvovala je na velikom broju naučnih skupova, konferencija i seminara. Kao član projektnog tima Ekonomskog fakulteta, uključena je u više međunarodnih, istraživačkih i razvojnih projekata.

Kroz Erasmus+ program, boravila je na renomiranim univerzitetima u Poljskoj i Rumuniji, gdje je kao gostujući predavač održala predavanja iz oblasti finansija i računovodstva. Tečno govori engleski i ruski jezik, a posjeduje osnovno znanje italijanskog jezika.

2. Osnovni podaci o doktorskoj disertaciji

Doktorska disertacija pod nazivom „Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije” doktoranda mr Milice Vukčević, napisana je latiničnim pismom (font Cambria, veličina 12, prored 1,5) na 311 stranica A4 formata.

Nakon početnih stranica disertacije koje uključuju osnovne podatke o kandidatu i disertaciji, slijedi rezime na crnogorskom i engleskom jeziku, zatim posveta i sadržaj disertacije, pa uvodna razmatranja, šest poglavlja, zaključak, popis literature i biografija kandidata i prilozi. Disertacija sadrži 136 tabela, 5 slika i jedan dijagram, koji olakšavaju razumijevanje, kako teorijskog, tako i empirijskog dijela rada, posebno u domenu prezentovanja tradicionalnog i savremenih modela za predviđanje ranih signala poslovnog neuspjeha, te rezultata dobijenih njihovom primjenom.

Disertacija sadrži 169 referenci – relevantnih naučnih radova, knjiga i stručnih publikacija.

II TEORIJSKO – HIPOTETIČKI OKVIR ISTRAŽIVANJA, METODOLOGIJA I STRUKTURA RADA

1. Teorijsko – hipotetički okvir istraživanja

Nestabilno i dinamično tržišno okruženje, uslovljeno izraženom konkurencijom, proces globalizacije, sve češće krize (ekonomske, političke, zdravstvene) u velikoj mjeri determinišu način poslovanja kompanija. Stoga kandidat ukazuje da se javlja potreba za kontinuiranim istraživanjima koja će uticati na donosiocima odluka prilikom poslovnog odlučivanja, a sve u cilju održavanja stalnosti poslovanja preduzeća. Osim toga ističe i da je za stejkholdere važno pitanje da li će preduzeće, usled brojnih izazova sa kojima se suočava na tržištu, poslovati u budućem periodu ili će poći u stečaj.

Cilj ovog rada je utvrditi pouzdanost primjene savremenih modela za predviđanje poslovnog neuspjeha na tržištima Crne Gore i Srbije, ali i ispitati da li pokazatelji tradicionalne analize mogu ukazati na loše poslovne performanse preduzeća. Takođe,

primjenom logističke regresije želi se uvidjeti koji su to pokazatelji finansijske analize koji najviše ukazuju na pojavu bankrotstva u velikim i srednjim preduzećima na analiziranim tržištima. Primjenom tradicionalne analize i savremenih modela, te kreiranjem logit modela premostiće se uočeni jaz između teorije i prakse i doći će se do zaključka da li je na tržištima Crne Gore i Srbije neophodno kreiranje novih modela, koji će donosiocima odluka omogućiti predviđanje bankrotstva preduzeća, na bazi unaprijed odabranih pokazatelja, ili već postojeći modeli imaju, ipak, zadovoljavajući nivo pouzdanosti za primjenu.

Prethodno navedeni ciljevi poslužili su kao osnova za formulisanje dva istraživačka pitanja i dvije hipoteze:

***IP₁:** Da li vrijednosti pokazatelja dobijenih primjenom tradicionalne analize finansijskih iskaza mogu biti indikatori za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća u Crnoj Gori i Srbiji?*

***IP₂:** Koji je stepen pouzdanosti primjene savremenih modela za predviđanje bankrotstva preduzeća u Crnoj Gori i Srbiji?*

***H₁:** Primjenom logističke regresije kreira se model za procjenu mogućnosti bankrotstva preduzeća na tržištu Crne Gore koji blagovremeno i kroz adekvatne indikatore prepoznaje znake ranog otkrivanja bankrotstva.*

***H₂:** Primjenom logističke regresije kreira se model za procjenu mogućnosti bankrotstva preduzeća na tržištu Srbije koji blagovremeno i kroz adekvatne indikatore prepoznaje znake ranog otkrivanja bankrotstva.*

Na osnovu sprovedenog empirijskog istraživanja, te primjene definisanih modela, kandidat je dao odgovor na oba istraživačka pitanja, ali i potvrdio definisane hipoteze čime se potvrđuje relevantnost i valjanost metodologije koja je primijenjena u istraživanju.

U vezi sa **prvim istraživačkim pitanjem** kandidat je detaljno analizirao i obračunao petnaest pokazatelja tradicionalne analize, od kojih je za tržište Crne Gore trinaest ukazalo na rane signale poslovnog neuspjeha, dok je broj pokazatelja koji za tržište Srbije upućuju na loše poslovne performanse dvanaest. Stoga se može se izvesti zaključak da se primjenom tradicionalne analize finansijskih iskaza mogu uočiti rani signali poslovnog neuspjeha. Kandidat je naglasio važnost obračuna ovih pokazatelja u cilju obezbeđivanja kontinuiteta poslovanja preduzeća u budućem periodu, odnosno predviđanja ranih signala lošeg poslovanja, a sve u cilju blagovremenog djelovanja, te sprečavanja da preduzeća u budućem periodu bilježe poslovni neuspjeh.

Davanje odgovora na **drugo istraživačko pitanje** podrazumijevalo je primjenu savremenih modela za predviđanje bankrotstva na tržištima Crne Gore i Srbije. Kandidat

je uspješno primijenio svih pet modela Altmanov Z“ model, *Springate*, Zmijewski, Kraličekov (DF) i BEX model. Kada su u pitanju rezultati savremenih modela u Crnoj Gori, oni zavise od modela koji je primijenjen i granične vrijednosti u odnosu na koju se posmatralo da li preduzeće bilježi dobro ili loše poslovanje. Altmanov Z“ model je od 30 analiziranih preduzeća u stečaju, klasifikovao njih 40% da će zaista poći u stečaj, dok je za preostalih 60% ukazao da će nastaviti poslovanja. Za razliku od Altmanovog Z“ modela, *Springate* model je za sva preduzeća u stečaju predvidio finansijske neprilike, čime je učinak ovog modela 100%. Nadalje, Zmijewski model je pokazao da od 30 preduzeća u stečaju, model predviđa za njih 80% da će poći u stečaj, dok se Kraličekovim i BEX modelom, kao evropskim modelima, stečaj predviđa za sva preduzeća. Kada je u pitanju tržište Srbije, Altmanov Z“ model u uzorku od dvadeset i četiri preduzeća u stečaju, samo njih šest klasifikuje kao preduzeća sa lošim poslovnim performansama, pa se ne može smatrati pouzdanim za predviđanje poslovnog neuspjeha preduzeća. Za tržište Srbije, primjenom *Springate* modela, klasifikovano je dvadeset preduzeća sa lošim poslovanjem (od dvadeset i četiri preduzeća), što predstavlja uspješnost predviđanja od 84%. Dakle, ovaj model se može smatrati pouzdanim za predviđanjem poslovnog neuspjeha preduzeća. Istraživanje je pokazalo da veći nivo uspješnosti za predviđanje bankrotstva ima Zmijewski model, koji za 92% preduzeća ukazuje da će poći u stečaj. BEX model je sedamnaest preduzeća okarakterisao kao preduzeća sa lošim performansama, dok je preostalih sedam svrstao da se nalaze u graničnoj zoni poslovanja. Za razliku od BEX modela, Kraličekov model za 71% preduzeća predviđa poslovni neuspjeh, posmatrajući preduzeća u stečaju. Na ovaj način dat je odgovor na **drugo istraživačko pitanje** za tržišta Crne Gore i Srbije.

Takođe, kandidat je potvrdio **definisane hipoteze** ukazujući da se primjenom logističke regresije, mogu kreirati modeli koji blagovremeno i kroz adekvatne indikatore prepoznaju znake ranog otkrivanja bankrotstva. Drugim riječima, statistički značajni indikatori za crnogorsko tržište su koeficijent obrta poslovne imovine i stepen zaduženosti, dok su za tržište Srbije koeficijent finansijske stabilnosti, koeficijent solventnosti, ROA i koeficijent obrta poslovne imovine preduzeća.

Dakle, u cjelini, ovo istraživanje omogućava bolje razumijevanje problematike predviđanja poslovnog neuspjeha, odnosno isticanje značaja obezbjeđivanja kontinuiteta poslovanja preduzeća u budućem periodu.

2. Metodologija istraživanja i nalazi disertacije

Doktorska disertacija sastoji se od teorijskog i empirijskog dijela. Teorijski dio rada čine prva tri poglavlja, pružajući uvid u značaj i aktuelnost istraživanja ove problematike, ali i isticanje važnosti računovodstvenih informacija za predviđanje poslovnog neuspjeha. Osim toga dat je uvid u konceptualni okvir za finansijsko izvještavanje, te regulatorni okvir za finansijsko izvještavanje u Crnoj Gori i Srbiji. Teorijski dio rada obuhvata i

pregled različitih savremenih modela za predviđanje poslovnog neuspjeha, te opis tradicionalnog modela, baziranog na analizi imovinskog, finansijskog i prinosnog položaja, i modela koji se zasnivaju na primjeni vještačke inteligencije. Osim opisa korišćenih modela, dat je i pregled relevantnih istraživanja u kojima su isti primijenjeni. U empirijskom dijelu istraživanja, kandidat je primijenio pokazatelje finansijske analize koji čine tradicionalni model, koji su odabrani na bazi učestalosti proračuna u prethodnim istraživanjima iz ove oblasti. Konkretno, na bazi odabranih petnaest pokazatelja i njihovih graničnih vrijednosti, analizirao je mogućnost uočavanja ranih signala poslovnog neuspjeha preduzeća na ovim tržištima. Osim toga, primijenio je i savremene modele za predviđanje bankrotstva (Altmanov Z" model, *Springate*, Zmijewski, Kraličekov (DF) i BEX model), ali i logističku regresiju u cilju sagledavanja parametara koji najviše utiču na pojavu bankrotstva na tržištima, obuhvaćenim istraživanjem. Navedeni modeli odabrani su na osnovu njihovog značaja i popularnosti kroz već sprovedena istraživanja u domaćoj i inostranoj literaturi, dostupnosti podataka, ali i tehničkim mogućnostima (dostupnosti podataka) za sprovođenje istraživanja. Definisana istraživačka pitanja i formulisane hipoteze su izvedene iz postojećih teorijskih postulata, te učenog istraživačkog jaza.

Kandidat je koristio eksplanatorni istraživački pristup jer je na osnovu istraživanja literature učen jaz, između teorije i prakse, uzimajući u obzir činjenicu da na crnogorskom tržištu još niko nije sproveo analizu ove vrste, u ovom obimu. U susjednoj Srbiji, kandidat navodi da postoji malo istraživanja koji su se bavili ovom problematikom, i to na nedovoljnom nivou iz razloga što ni u jednom istraživanju, prema saznanju autora, nijesu obuhvaćena srednja i velika preduzeća bez obzira na djelatnost kojoj pripadaju, već su se autori odlučivali za određenu kategoriju preduzeća iz određene djelatnosti.

Dakle, riječ je o empirijskom istraživanju sprovedenom na konkretnim, realnim podacima koji su preuzeti iz zvaničnih finansijskih iskaza preduzeća (iskaz o finansijskoj poziciji i iskaz o ukupnom rezultatu) preuzetih za sajtova Poreske uprave i Agencije za privredne registre Srbije. Podaci koji se odnose na broj preduzeća u stečaju u obje zemlje dobijen je iz Centralnog registra privrednih subjekata (Crna Gora), Centralne banke Crne Gore i Agencije za privredne registre (Srbija). Od kvantitativnih metoda koristio je računovodstvene, finansijske i statističke metode.

Istraživanja je zasnovano na primjeni pokazatelja tradicionalne analize i savremenih modela u cilju ranog otkrivanja bankrotstva preduzeća. Riječ je o srednjim i velikim preduzećima koja posluju, odnosno koja su poslovala na tržištima Crne Gore i Srbije. Drugim riječima, prema Zakonu o stečaju za obje zemlje i spisku dobijenom od strane Centralnog registra privrednih subjekata Crne Gore i Agencije za privredne registre, detaljnom analizom je odredio koja su to preduzeća koja su pošla u stečaj u periodu od 2015. do 2020. godine. Odabrana su srednja i velika preduzeća koja su pošla u stečaj i u istraživanje je uključeno isto toliko zdravih preduzeća koja posluju na ovim tržištima, upareni prema iznosu poslovnih prihoda i visini ukupne aktive. Za svako preduzeće koje je pošlo u stečaj kandidat je primijenio tradicionalnu i savremenu analizu u cilju

sagledavanja pouzdanosti primjene istih za predviđanje bankrotstva preduzeća. Na primjer, ukoliko je preduzeće pošlo u stečaj 2016. godine, primjena tradicionalne analize i savremenih modela izvršena je na osnovu finansijskih iskaza za 2015. godinu, kako bi se vidjelo da li ovi modeli predviđaju bankrotstvo preduzeća u narednoj, odnosno u ovom slučaju u 2016. godini. Sličan postupak primijenjen je i za zdrava preduzeća. Konačnu odluku o tome da li su modeli pouzdani ili ne, kandidat je donio na osnovu upoređivanja broja preduzeća koja su u stečaju i broja preduzeća za koja je analizom pokazano da bi mogla poći u stečaj. Isto važi i za zdrava preduzeća. Nakon primjene tradicionalne i savremene analize, primijenio je i logističku regresiju kako bi sagledao koji finansijski pokazatelji najviše utiču na pojavu poslovnog neuspjeha preduzeća na analiziranim tržištima.

Dakle, kandidat je u svojoj disertaciji primijenio relevantne i savremene metode koje preporučuje aktuelna literatura kod problema koji je rješavao. Dobijeni rezultati su u skladu sa postavljenim ciljevima istraživanja. Ovo znači da je kandidat dao odgovore na oba postavljena istraživačka pitanja, te potvrdio obje formulisane hipoteze. Predmetna disertacija predstavlja sveobuhvatno istraživanje koje kombinuje različite metode kako bi se pružio bolji uvid u poslovne performanse preduzeća na analiziranim tržištima.

Relevantnost metoda i nalaza kandidat je potvrdio i publikovanjem radova iz oblasti doktorske disertacije u renomiranom časopisu, kao i izlaganjem na međunarodnim konferencijama iz predmetne oblasti.

Kandidat je objavio rad iz ovog dokorskog istraživanja u časopisu sa SCI/SSCI liste, gdje su prezentovani rezultati dokorskog istraživanja:

- **Vukčević M**, Lakićević M, Melović B, Backović T, Dudić B. (2024). Modern models for predicting bankruptcy to detect early signals of business failure: Evidence from Montenegro. PLoS ONE 19(5): e0303793. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0303793>

Dodatno, metodologija primijenjena u disertaciji je korištena i u radovima:

- **Vukčević, M**, Vujošević, S. & Lakićević, M. (2024). Application of modern models for predicting bankruptcy of companies in the transportation sector in Montenegro, 28th International Congress of the Accounting and Auditing Profession of the Republic of Srpska entitled: "Accounting, auditing and finance in the function of strengthening the resilience of business entities", September 18th-20th 2024, Banja Vrućica, Republic of Srpska.
- Lakićević M. & **Vukčević, M**. (2023). Financial distress prediction: empirical evidence from Montenegrin electric power companies, 1 Montenegrin International Conference

Objavljivanjem radova, kandidat je postigao zadate ciljeve definisane u disertaciji. Na ovaj način potvrđena je validnost primijenjenih modela, ali i relevantnost i aktuelnost analizirane tematike. Osim toga, kandidat je u svojim radovima pokazao sposobnost kritičkog razmišljanja, te sposobnost primjene teorijskih i metodoloških koncepata na konkretne, realne podatke.

3. Struktura disertacije

Uvodno poglavlje disertacije ističe se da je za sastavljanje finansijskih iskaza neophodno poznavanje fundamentalnih i unapređujućih karakteristika računovodstvenih informacija. Zato je posebno važno razumjeti da stejkholderi, kako eksterni tako i interni, poslovne odluke donose upravo na bazi finansijskih iskaza, čime se ukazuje na značaj koji adekvatna računovodstvena informacija ima za kompaniju. Osim toga kandidat ističe da je važno poštovanje načela i principa u cilju kreiranja finansijskih iskaza, na osnovu kojih se mogu vršiti dalje analize, a sve u cilju otkrivanja ranih signala koji mogu pomoći da se predvide potencijalni problemi prilikom poslovanja kompanije, čime bi se spriječio njen bankrot u budućnosti. U tom smislu finansijski izvještaji, naročito iskaz o finansijskoj poziciji, iskaz o ukupnom rezultatu i iskaz o novčanim tokovima, predstavljaju glavne izvore podataka, odnosno dobru osnovu za detaljnu i pouzdanu analizu jedne kompanije. Dakle, na osnovu finansijskih iskaza može se predvidjeti potencijalni poslovnih neuspjeh kompanije samo ukoliko je sastavljen u skladu sa MRS, MSFI i Direktivama EU, pri čemu su računovodstvene informacije sadržane u njima relevantne i precizne, čime se smanjuje mogućnost za pojavu materijalno značajnih grešaka, koje u velikoj mjeri utiču na donosiocje odluke prilikom poslovnog odlučivanja.

Nadalje, važno je istaći da kvalitet finansijskih iskaza, a samim tim i njihova vjerodostojnost, za koju su karakteristične pouzdane i precizne informacije, treba da budu potvrđeni od strane nezavisnih lica tj. revizora. Uvodni dio disertacije sadrži i prikaz starog i savremenog konceptualnog okvira za finansijsko izvještavanje, kao i hronologiju razvoju regulatornog okvira za finansijsko izvještavanje u Crnoj Gori i Srbiji.

U drugom poglavlju kandidat detaljno prikazuje tradicionalni model za predviđanje poslovnog neuspjeha. U tom smislu ističe da se tradicionalni model bazira na analizi imovinskog, finansijskog i prinosnog položaja preduzeća. Kandidat detaljno elaborira svaku navedenu cjelinu tradicionalnog modela, pružajući uvid u način obračuna, te značenja svakog pokazatelja finansijske analize. U okviru imovinskog položaja, kandidat je pružio uvid u način analize strukture ukupne aktive, fiksne i obrtnje imovine, kao i analizu obrta poslovne imovine i roka povraćaja. Ocjena finansijskog položaja preduzeća podrazumijeva detaljan prikaz analize finansijske ravnoteže, zaduženosti i solventnosti tj.

pokazatelja koji čene ove segmente analize finansijskog položaja. Pored analize imovinskog i finansijskog položaja, koji se dominantno zasnivaju na analizi bilansa stanja, važan segment finansijske analize jeste i analiza prinostnog položaja preduzeća, koja se u velikoj mjeri zasniva na analizi bilansa uspjeha. Stoga, kandidat u okviru ovog segmenta tradicionalne analize daje uvid u analizu strukture i rasporeda ukupnog i poslovnog prihoda, analizu strukture bruto finansijskog rezultata, analizu rizika ostvarenja bruto finansijskog rezultata i donje tačke rentabilnosti, te analizu finansijske moći i analizu rentabilnosti.

U trećem poglavlju kandidat ističe da osim tradicionalnog modela za predviđanje bankrotstva kompanije koriste se i savremeni modeli, koji se dobrim dijelom zasnivaju na matematičkim i statističkim metodama. Međutim, važno je istaći da je za primjenu savremenih modela neophodno poznavanje i razumijevanje pokazatelja finansijske analize, kao osnove za analizu tradicionalnog modela. Razlog tome je činjenica da su pojedini savremeni modeli nastali adekvatnom kombinacijom finansijskih pokazatelja. Stoga, ovo poglavlje sadrži prikaz savremenih modela koji se baziraju na diskriminacionoj analizi, logističkoj regresiji, probit analizi, vještačkoj inteligenciji, a sve u cilju pouzdanijeg predviđanja bankrotstva kompanija. Naime, modeli koji se zasnivaju na diskriminacionoj analizi jesu oni koji prikazuju zavisnost između zavisne varijable (vjerovatnoća bankrotstva) i nezavisne varijable (finansijski pokazatelji preduzeća). Kao primjer takvih modela jesu Altmanov Z model, Springejt model, Tafflerov model, BEX model i drugi. Kao primjer modela zasnovanih na logističkoj regresiji su Ohlsonov i Zavgren model, probit analizi (Zmijewski model), dok su modeli koji se zasnivaju na vještačkoj inteligenciji (*Artificial intelligence models*) modeli neuronskih mreža i drvo odlučivanja. Ovo poglavlje sadrži detaljan teorijski prikaz svakog od navedenih modela.

U četvrtom poglavlju kandidat je prikazao rezultate dobijene analizom pouzdanosti primjene odabranih pokazatelja tradicionalnog modela za predviđanje bankrotstva kompanija. U ovom radu je odabrano petnaest pokazatelja na osnovu kojih se dolazi do zaključka da li posmatrani parametri mogu ukazati na rane signale poslovnog neuspjeha, na analiziranim tržištima. Pokazatelji su odabrani na bazi prethodnih istraživanja, odnosno na bazi učestalosti primjene i obračuna istih kod autora koji su se u svojim istraživanjima bavili ovom problematikom. Kandidat ističe da je glavni motiv za primjenu tradicionalne analiza za predviđanje bankrotstva kompanija činjenica da je ovaj pristup analize opšteprihvaćen, čime se olakšava upoređivanje preduzeća sa drugim preduzećima, što je posebno važno za kvalitet same analize i pouzdanost ocjene, ali i donošenje adekvatnih zaključaka. Poglavlje sadrži opis uzorka i metodologiju za oba analizirana tržišta, sa podacima koji su primijenjeni u radu, te analizu rezultata dobijenih primjenom tradicionalnog modela za "zdrava" i preduzeća u "stečaju" u Crnoj Gori i Srbiji.

U petom poglavlju kandidat je prikazao rezultate dobijene primjenom savremenih modela (Altmanov Z model, Springejt model, Kraličekov model, Zmijewski model i BEX model) i logističke regresije za predviđanje bankrotstva kompanija. Za svaki od navedenih modela,

za oba analizirana tržišta, kandidat prikazuje podatke korišćene za proračun sa detaljnim opisom metodologije i graničnim vrijednostima koje prate navedene modele. Ovo znači da kandidat primjenu savremenih modela, kao što je to bio slučaj i kod tradicionalne analize, sprovodi za “zdrava” i preduzeća “u stečaju” kako bi sagledao da li modeli zaista za prvu grupu predviđaju kontinuitet poslovanja, odnosno za drugu grupu preduzeća da li predviđaju bankrotstvo. U ovom dijelu rada dati su i rezultati istraživanja dobijeni primjenom logističke regresije za tržišta Crne Gore i Srbije. Ova analiza odrađena je u programu SPSS. Da bi se došlo do zaključka koji pokazatelji imaju najveći uticaj na procjenu bankrotstva kompanija u Crnoj Gori i Srbiji, ocijenjena je logistička regresija. Za tržište Crne Gore razmatrani su stepen zaduženosti (SZ), koeficijent obrta poslovne imovine (Kopi), EBIT, pokazatelj opšte likvidnosti (Kol), ROA i ROE, dok su za analizu tržišta Srbije pored navedenih uzeti u obzir i pokazatelj dugoročne finansijske ravnoteže (DFR), koeficijent finansijske stabilnosti (KFS), koeficijent solventnosti (Ksol) i koeficijent ubrzane likvidnosti.

Dakle, može se zaključiti da se među pokazateljima uključenim u analizu, nalaze pokazatelji koji pripadaju tradicionalnoj analizi finansijskih iskaza, čime je potvrđeno da su upravo finansijski pokazatelji neophodni, te predstavlja osnov za kreiranje modela, na bazi kojih se u budućem periodu mogu donositi zaključci o ovoj tematici.

U šestom poglavlju kandidat je prikazao zaključke istraživanja koji se odnose na analizu mogućnosti primjene tradicionalnog i savremenih modela za predviđanje bankrotstva kompanija u Crnoj Gori i Srbiji. Dakle, kada je u pitanju analiza bankrotstva u Crnoj Gori i Srbiji primjena tradicionalne analize može se smatrati pouzdanom za uočavanje ranih signala poslovnog neuspjeha, dok kada je riječ o savremenim modelima, za sve modele primijenjene u radu, osim za Altmanov Z“ model, može se reći da imaju dovoljan nivo pouzdanosti za predviđanje ranih signala lošeg poslovanja.

Na kraju disertacije navedeni su opšti zaključak i popis korišćene literature.

4. Ostvareni rezultati i naučni doprinos doktorske disertacije

Doktorska disertacija mr Milice Vukčević je sprovedena u skladu sa temom, ciljevima, hipotezama i istraživačkim pitanjima iz prijave teme doktorske disertacije i ocjenom podobnosti doktorske teze i kandidata. Kandidat je u svom istraživanju sproveo detaljnu analizu, efikasnu obradu i dao jasno objašnjenje ove veoma značajne i aktuelne teme. Komisija za ocjenu rada jednoglasno konstatuje da ova doktorska disertacija ima značajan teorijski, praktični i metodološki doprinos.

Glavni praktični doprinos ogleda se u ispitivanju pouzdanosti primjene tradicionalnog i savremenih modela za predikciju bankrotstva preduzeća, ali i kreiranju modela, primjenom logističke regresije, koji kroz dobijene statistički značajne indikatore prikazuju koji su to pokazatelji koji najviše determinišu bankrotstvo u ovim zemljama.

Ovo je ujedno i metodološki doprinos, jer se logistička regresija, prema saznanjima autora, do sada nije primjenjivala u Crnoj Gori, dok se primjena iste i u Srbiji može poboljšati. Na ovaj način direktno se utiče na efikasnije i sigurnije donošenje poslovnih odluka, što je posebno važno za menadžere na svim nivoima odlučivanja. Takođe, pruža se uvid u kojem pravcu treba razvijati dodatna znanja i vještine donosilaca odluka u Crnoj Gori i Srbiji, kao zemljama u tranziciji, u pogledu mogućnosti primjene ovih modela, imajući u vidu specifične tržišne zahtjeve koji karakterišu poslovanje preduzeća ovih zemalja, ali i potrebna dodatna znanja iz oblasti finansija, računovodstva i statistike.

Važno je istaći da je ovo prvo istraživanje u ovom obimu, prema saznanju autora, navedene problematike, koje je realizovano u Crnoj Gori, kao tranzicionoj zemlji, što je njegov poseban praktičan, metodološki i teorijski doprinos. Otuda postojećoj literaturi se pruža dodatna vrijednost time što se analizira koncept bankrotstva kompanija kroz primjenu najznačajnijih modela iz ove oblasti. S obzirom na to da je u susjednoj zemlji Srbiji, koja je takođe u procesu tranzicije, prema saznanjima autora, sprovedeno nedovoljno istraživanja na ovu temu, ovaj rad naročito dobija na značaju i ujedno postaje temelj za usmjeravanje budućih istraživanja iz ove oblasti, čime je popunjen uočeni literarni jaz.

Rezultati dobijeni ovim istraživanjem mogu poslužiti menadžerima i drugim donosiocima odluka kao smjernice za dalja unapređenja poslovanja preduzeća u cilju poboljšanja poslovnih performansi, ali i jačanja konkurentnosti preduzeća, posebno ako se uzme u obzir da su obje zemlje tranzicione i da je konkurentnost preduzeća uz kontinuirano poslovanje njihov primarni cilj. Time će se ispuniti i zahtjevi Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i Međunarodnih standarda revizije koji se odnose na kontinuirano poslovanje preduzeća. Stoga, kandidat navodi da donosioci odluka moraju biti svjesni da su adekvatna znanja i vještine, kao i praćenje trendova, pretpostavka razvoja i primjene modela za predviđanje bankrotstva. U tom smislu nije dovoljno donijeti odluku o primjeni modela, već ih suštinski i realizovati i na kraju sagledavati njihove efekte. Otuda je koncept predviđanja bankrotstva preduzeća potrebno posmatrati kao dio ne samo poslovne, već i korporativne strategije, koji direktno utiče na smanjenje broja preduzeća u stečaju.

III OCJENA RADA I PREDLOG KOMISIJE

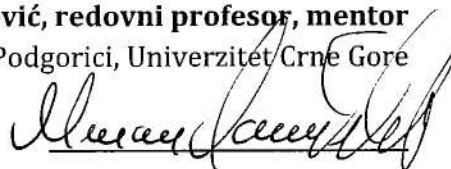
Članovi Komisije sa zadovoljstvom ističu da doktorska disertacija pod nazivom „Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije” predstavlja veoma značajan naučni doprinos. Originalnost disertacije ogleda se u precizno definisanom istraživačkom jazu kroz pregled postojeće literature, koji je kandidat uspješno popunio svojim istraživanjem i rezultatima. Metodološki pristup je jasan i precizan. Kandidat je na razumljiv način predstavio ideje i rezultate, te ih uspješno dovodi u vezu s postojećim teorijskim okvirom i prethodnim istraživanjima na ovu temu, što dodatno doprinosi kvalitetu ove doktorske disertacije.

Osim što predstavlja važan teorijski doprinos, rad ima i izrazito značajnu praktičnu vrijednost. Komisija ističe značaj ovog rada za predviđanje poslovnog neuspjeha preduzeća u cilju poboljšanja poslovnih performansi, te predviđanja ranih signala lošeg poslovanja, a sve u cilju blagovremenog djelovanja i sprečavanja povećanja broja preduzeća koja bi se mogla naći u zoni „stečaja“.

U skladu s tim, članovi Komisije pozitivno ocjenjuju doktorsku disertaciju mr Milice Vukčević i predlažu Vijeću Ekonomskog fakulteta u Podgorici da prihvati izvještaj o ocjeni disertacije pod nazivom „Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije“ i da predloži Senatu Univerziteta Crne Gore da imenuje Komisiju za odbranu disertacije i zakaže njenu javnu odbranu nakon sprovedene procedure

KOMISIJA ZA OCJENU DOKTORSKE DISERTACIJE:

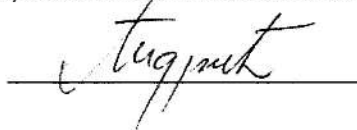
- 1. Prof. dr Milan Lakićević, redovni profesor, mentor**
Ekonomski fakultet u Podgorici, Univerzitet Crne Gore

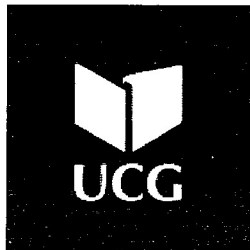
- 2. Prof. dr Ana Lalević Filipović, redovni profesor**
Ekonomski fakultet u Podgorici, Univerzitet Crne Gore

- 3. Prof. dr Mirko Andrić, redovni profesor**
Ekonomski fakultet Subotica, Univerzitet u Novom Sadu

Podgorica, 6. novembar 2024. godine

Univerzitet Crne Gore
Centralna univerzitetska biblioteka
adresa / address_ Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone_ 00382 20 414 245
fax_ 00382 20 414 259
mail_ cub@ucg.me
web_ www.ucg.ac.me
Central University Library
University of Montenegro

Broj / Ref 01/G-16-4259/6
Datum / Date 26. 11. 2024.

UNIVERZITET CRNE GORE

EKONOMSKI FAKULTET

DOKTORSKE STUDIJE

N/r Gospodinu Željku Vujoševiću

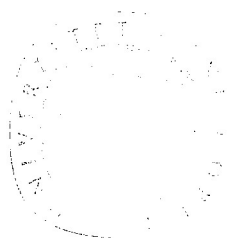
Poštovani gospodine Vujoševiću,

U prilogu akta dostavljamo Vam doktorsku disertaciju kandidatkinje mr Milice Vukčević pod naslovom: „**Analiza mogućnosti primjene tradicionalnih i savremenih modela za rano otkrivanje bankrotstva preduzeća na tržištima Crne Gore i Srbije**“, kao i Izvještaj o ocjeni doktorske disertacije, koji su u skladu sa članom 42 stav 3 Pravila doktorskih studija dostavljeni Centralnoj univerzitetskoj biblioteci 08. 11. 2024. godine, na uvid i ocjenu javnosti.

Na navedeni rad nije bilo primjedbi javnosti u predviđenom roku od 15 dana.

Molimo Vas da nam nakon odbrane, a u skladu sa Pravilima doktorskih studija, dostavite konačnu verziju doktorske disertacije.

S poštovanjem,

DIREKTOR

Mr Bosiljka Cicmil

Pripremila:

Milica Barac
Administrativna asistentkinja
Tel: 020 414 245
e-mail: cub@ucg.ac.me

Poslovni broj: Iv. br. 1621/24.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović iz Bara,odlučujući u pravnoj stvari izvršnog povjerioca DOO Komunalne djelatnosti Bar, Bulevar Revolucije bb, zgrada A, koga zastupa punomoćnik Vanja Mugoša, advokat iz Podgorice, protiv izvršnog dužnika Vasiljević Vladimira iz Bara, Sutomore ul. 21 br.34, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 010550 za period od dana 01.01.2018. godine do 20.06.2024. godine, radi naplate novčanog potraživanja, dana 06.11.2024. godine,

JAVNO OBJAVLJUJE

da je kod ovog Javnog izvršitelja u toku izvršni postupak po predlogu izvršnog povjerioca, protiv izvršnog dužnika Vasiljević Vladimira iz Bara, Sutomore ul. 21 br.34, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 010550 za period od dana 01.01.2018. godine do 20.06.2024. godine. Javni izvršitelj nije mogao da izvrši uredno dostavljanje pismena u vidu rješenja o izvršenju sa predlogom i prilogima od 09.10.2024. godine, kod izvršnog dužnika.

S tim u vezi potrebno je da se izvršni dužnik u roku od 8 dana obrati ovom Javnom izvršitelju radi preuzimanja pismena, u suprotnom, dostavljanje se vrši javnim objavljivanjem, a smatra se izvršenim danom posljednjeg objavljivanja.

Ovakav način objavljivanja smatra se urednom dostavom i negativne posljedice koje mogu nastati snosiće izvršni dužnik.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović

Bar, 06.11.2024. godine.

Poslovni broj: Iv. br. 1293/24.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović iz Bara,odlučujući u pravnoj stvari izvršnog povjerioca DOO Komunalne djelatnosti Bar, Bulevar Revolucije bb, zgrada A, koga zastupa punomoćnik Vanja Mugoša, advokat iz Podgorice, protiv izvršnog dužnika Popović Bose iz Bara, Pod zgradom br.2, Sutomore, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 001686 za period od dana 01.01.2018. godine do 20.05.2024. godine, radi naplate novčanog potraživanja, dana 06.11.2024. godine,

JAVNO OBJAVLJUJE

da je kod ovog Javnog izvršitelja u toku izvršni postupak po predlogu izvršnog povjerioca, protiv izvršnog dužnika Popović Bose iz Bara, Pod zgradom br.2, Sutomore, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 001686 za period od dana 01.01.2018. godine do 20.05.2024. godine. Javni izvršitelj nije mogao da izvrši uredno dostavljanje pismena u vidu rješenja o izvršenju sa predlogom i prilogima od 29.08.2024. godine, kod izvršnog dužnika.

S tim u vezi potrebno je da se izvršni dužnik u roku od 8 dana obrati ovom Javnom izvršitelju radi preuzimanja pismena, u suprotnom, dostavljanje se vrši javnim objavljivanjem, a smatra se izvršenim danom posljednjeg objavljivanja.

Ovakav način objavljivanja smatra se urednom dostavom i negativne posljedice koje mogu nastati snosiće izvršni dužnik.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović

Bar, 06.11.2024. godine.

Poslovni broj: Iv. br. 1622/24.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović iz Bara,odlučujući u pravnoj stvari izvršnog povjerioca DOO Komunalne djelatnosti Bar, Bulevar Revolucije bb, zgrada A, koga zastupa punomoćnik Vanja Mugoša, advokat iz Podgorice, protiv izvršnog dužnika Lubarda Zoran iz Bara, Petovića zabio ul. 5 bb, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 019389 za period od dana 31.03.2020. godine do 20.06.2024. godine, radi naplate novčanog potraživanja, dana 06.11.2024. godine,

JAVNO OBJAVLJUJE

da je kod ovog Javnog izvršitelja u toku izvršni postupak po predlogu izvršnog povjerioca, protiv izvršnog dužnika Lubarda Zoran iz Bara, Petovića zabio ul. 5 bb, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 019389 za period od dana 31.03.2020. godine do 20.06.2024. godine. Javni izvršitelj nije mogao da izvrši uredno dostavljanje pismena u vidu rješenja o izvršenju sa predlogom i prilogima od 09.10.2024. godine, kod izvršnog dužnika.

S tim u vezi potrebno je da se izvršni dužnik u roku od 8 dana obrati ovom Javnom izvršitelju radi preuzimanja pismena, u suprotnom, dostavljanje se vrši javnim objavljivanjem, a smatra se izvršenim danom posljednjeg objavljivanja.

Ovakav način objavljivanja smatra se urednom dostavom i negativne posljedice koje mogu nastati snosiće izvršni dužnik.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović

Bar, 06.11.2024. godine.

Poslovni broj: Iv. br. 1618/24.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović iz Bara,odlučujući u pravnoj stvari izvršnog povjerioca DOO Komunalne djelatnosti Bar, Bulevar Revolucije bb, zgrada A, koga zastupa punomoćnik Vanja Mugoša, advokat iz Podgorice, protiv izvršnog dužnika Bogdanović Milojka iz Bara, Pečurice, Peranovići bb, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 016439 za period od dana 01.01.2018. godine do 20.07.2024. godine, radi naplate novčanog potraživanja, dana 06.11.2024. godine,

JAVNO OBJAVLJUJE

da je kod ovog Javnog izvršitelja u toku izvršni postupak po predlogu izvršnog povjerioca, protiv izvršnog dužnika Bogdanović Milojka iz Bara, Pečurice, Peranovići bb, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 016439 za period od dana 01.01.2018. godine do 20.07.2024. godine. Javni izvršitelj nije mogao da izvrši uredno dostavljanje pismena u vidu rješenja o izvršenju sa predlogom i prilogima od 09.10.2024. godine, kod izvršnog dužnika.

S tim u vezi potrebno je da se izvršni dužnik u roku od 8 dana obrati ovom Javnom izvršitelju radi preuzimanja pismena, u suprotnom, dostavljanje se vrši javnim objavljivanjem, a smatra se izvršenim danom posljednjeg objavljivanja.

Ovakav način objavljivanja smatra se urednom dostavom i negativne posljedice koje mogu nastati snosiće izvršni dužnik.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović

Bar, 06.11.2024. godine.

Poslovni broj: Iv. br. 1625/24.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović iz Bara,odlučujući u pravnoj stvari izvršnog povjerioca DOO Komunalne djelatnosti Bar, Bulevar Revolucije bb, zgrada A, koga zastupa punomoćnik Vanja Mugoša, advokat iz Podgorice, protiv izvršnog dužnika Famina Nikolaevna Natalije iz Bara, Pečurice, Petovića zabio bb, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 019586 za period od dana 31.05.2020. godine do 20.08.2024. godine, radi naplate novčanog potraživanja, dana 06.11.2024. godine,

JAVNO OBJAVLJUJE

da je kod ovog Javnog izvršitelja u toku izvršni postupak po predlogu izvršnog povjerioca, protiv izvršnog dužnika Famina Nikolaevna Natalije iz Bara, Pečurice, Petovića zabio bb, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 019586 za period od dana 31.05.2020. godine do 20.08.2024. godine. Javni izvršitelj nije mogao da izvrši uredno dostavljanje pismena u vidu rješenja o izvršenju sa predlogom i prilogima od 09.10.2024. godine, kod izvršnog dužnika.

S tim u vezi potrebno je da se izvršni dužnik u roku od 8 dana obrati ovom Javnom izvršitelju radi preuzimanja pismena, u suprotnom, dostavljanje se vrši javnim objavljivanjem, a smatra se izvršenim danom posljednjeg objavljivanja.

Ovakav način objavljivanja smatra se urednom dostavom i negativne posljedice koje mogu nastati snosiće izvršni dužnik.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović

Bar, 06.11.2024. godine.

Poslovni broj: Iv. br. 1244/24.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović iz Bara,odlučujući u pravnoj stvari izvršnog povjerioca DOO Komunalne djelatnosti Bar, Bulevar Revolucije bb, zgrada A, koga zastupa punomoćnik Vanja Mugoša, advokat iz Podgorice, protiv izvršnog dužnika Pavlov Evgeny iz Bara, Partizanski put bb, Sutomore, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 015028 za period od dana 01.01.2018. godine do 20.07.2024. godine, radi naplate novčanog potraživanja, dana 06.11.2024. godine,

JAVNO OBJAVLJUJE

da je kod ovog Javnog izvršitelja u toku izvršni postupak po predlogu izvršnog povjerioca, protiv izvršnog dužnika Pavlov Evgeny iz Bara, Partizanski put bb, Sutomore, na osnovu vjerodostojne isprave – analitičke kartice br. 015028 za period od dana 01.01.2018. godine do 20.07.2024. godine. Javni izvršitelj nije mogao da izvrši uredno dostavljanje pismena u vidu rješenja o izvršenju sa predlogom i prilogima od 28.08.2024. godine, kod izvršnog dužnika.

S tim u vezi potrebno je da se izvršni dužnik u roku od 8 dana obrati ovom Javnom izvršitelju radi preuzimanja pismena, u suprotnom, dostavljanje se vrši javnim objavljivanjem, a smatra se izvršenim danom posljednjeg objavljivanja.

Ovakav način objavljivanja smatra se urednom dostavom i negativne posljedice koje mogu nastati snosiće izvršni dužnik.

Javni izvršitelj Veselin Ščepanović

Bar, 06.11.2024. godine.

Na osnovu člana 13 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Службени лист ЦГ", број 75/18) Секретаријат за комуналностамбене послове, саобраћај и заштиту животне средине Општине Беране

OBAVJEŠTAVA
zainteresovanu javnost

da je инвеститор DOO „M&S Сотрапу“ из Берана, поднио захтјев за одлучивање о потреби процене утицаја на животну средину за "Привремени монтажни објекат за резање и обраду дрвета", чија реализација се планира на локацији коју чине дијелови кат.парцела бр. 1795/12, 1768/6 и 1769/1 КО Буче , у захвату ПУП-а „Беране“ општина Беране.

У вези са наведеним позивамо заинтересовану јавност да изврши увид у достављену документацију у просторијама Секретаријата за комуналностамбене послове, саобраћај и заштиту животне средине Општине Беране, ул. IV Црногорске бригаде бр.1, радним данима од 12 до 14 часова, као и на веб страници Општине Беране, www.berane.me.

Рок за јавни увид и достављање примједби и мишљења у писаној форми, на адресу Секретаријата или електронском поштом: stambeno@berane.co.me , је 14.11.2024.године

CRNA GORA
OPŠTINA TIVAT
Sekretarijat za uređenje prostora

Na osnovu člana 13 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl.list CG“, broj 75/18, 84/24) Sekretarijat za uređenje prostora

OBAVJEŠTAVA
zainteresovanu javnost

da je nosilac projekta Igor Bredikhin iz Tivta, Ul. Luke Tomanovića br.8, podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu za izgradnju TS 10/0,4 kV, 1x630 kVA „Nova br. 1“, na katastarskoj parceli br. 1113/214 KO Krašići, sa polaganjem 10 kV kablovskog voda za uklapanje u 10 kv mrežu, na dijelu katastarskih parcela br. 1113/214, 1113/175, 1232/1, 1286 i 1054 sve KO Krašići, u obuhvatu Detaljnog urbanističkog plana „Krašići“, opština Tivat.

U vezi sa navedenim pozivamo vas da izvršite увид u dostavljenu dokumentaciju u prostorijama Opštine Tivat, Sekretarijat za uređenje prostora, Trg magnolija br. 1, radnim danima od 8 do 11 časova (srijedom od 8 do 14 časova), kao i na veb-sajtu Opštine Tivat www.opstinativat.me.

Rok za javni увид i dostavljanje primjedbi i mišljenja, u pisanoj formi na adresu Sekretarijata za uređenje prostora Opštine Tivat, је do utorka 19.11.2024. godine.

.

Broj: 09-322/24-upl-91/1 Sekretarka Sekretarijata Tivat, 06.11.2024. godine Milica Manojlović, dipl.ing.arh.

Poziv za dostavljanje ponuda za izgradnju drugog dijela prve faze projekta Teniskog nacionalnog centra

Informacije oko izgradnje teniskih terena i objekata u funkciji istih možete dobiti na mejl: mta@t-com.me

Rok za dostavljanje ponuda je pet dana od objave poziva.

Ponude, vrijeme i cijenu izrade projekta slati u zatvorenoj koverti na adresi saveza:
Teniski savez Crne Gore
19. decembar br. 5, II sprat, 81000 Podgorica

Poslovni broj: I.br.1780/17

Javni izvršitelj Maja Ajković iz Nikšića, Ul. Novaka Ramova br.3. u pravnoj stvari izvršnog povjerioca PRVA BANKA CG osnovana 1901.godine AD Podgorica, Bul. Svetog Petra Cetinjskog br.141, protiv izvršnih dužnika Božović Vidosave iz Nikšića, Rastovac bb, i Božović Zdravka iz Nikšića, Miločani bb, radi naplate novčanog potraživanja, vr.sp. 43.117,05 eura, na osnovu izvršne isprave –Ugovora o hipoteci ovjerenog kod Osnovnog suda u Nikšiću pod brojem Ov.br. 8528/08 dana 24.06.2008. godine i pravosnažnog Rješenja o nasljeđivanju notarke Janjušević Nataše iz Nikšića poslovne oznake ON br. 724/2018 UPR 180/2018 od 11.12.2019. godine, dana 07.11.2024.godine, u smislu člana 45 ZIO-a, donio je odluku o

DOSTAVLJANJU JAVNIM OBJAVLJIVANJEM

Izvršnom dužniku II reda Božović Zdravku iz Nikšića, Miločani bb, vrši se dostavljanje Zapisnika o odlaganju XXI prodaje nepokretnosti I.br.1780/17 od 07.11.2024.god.

Izvršni dužnik II reda Božović Zdravko iz Nikšića se može obratiti javnom izvršitelju Maji Ajković na adresu Ul. Novaka Ramova br.3 u Nikšiću i to u roku od 5 dana od dana posljednjeg objavljivanja oglasa, radi podizanja Zapisnika o odlaganju XXI prodaje nepokretnosti I.br.1780/17 od 07.11.2024.god.

Upozorava se izvršni dužnik II reda Božović Zdravko iz Nikšića da se ovakav način dostave smatra urednim i da će negativne posljedice koje mogu nastati ovakvim načinom dostavljanja snositi sama stranka, odnosno izvršni dužnik.

Dostavljanje se smatra izvršenim nakon isteka roka od osam dana od dana isticanja pismena na oglasnoj tabli suda, ukoliko je prethodno izvršeno dostavljanje u dnevnom štampanom mediju.

Nikšić, 07.11.2024.godine.

JAVNI IZVRŠITELJ
Maja Ajković

OBAVJEŠTENJE

Doktorska disertacija **MR MILICE VUKČEVIĆ**, pod naslovom „ANALIZA MOGUĆNOSTI PRIMJENE TRADICIONALNIH I SAVREMENIH MODELA ZA RANO OTKRIVANJE BANKROTSTVA PREDUZEĆA NA TRŽIŠTIMA CRNE GORE I SRBIJE“ i Izvještaj o ocjeni doktorske disertacije, izloženi su u Centralnoj univerzitetskoj biblioteci.

Izvještaj o ocjeni doktorske disertacije podnijela je Komisija, u sastavu:

-Prof. dr **MILAN LAKIČEVIĆ**, mentor
Redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore;
-Prof. dr **ANA LALEVIĆ FILIPOVIĆ**, član Komisije
Redovni profesor Ekonomskog fakulteta Univerziteta Crne Gore;
-Prof. dr **MIRKO ANDRIĆ**, član Komisije
Redovni profesor Ekonomskog fakulteta Subotica, Univerziteta u Novom Sadu, Republika Srbija.

Pregled doktorske disertacije i Izvještaja se može izvršiti u roku od 15 dana od dana objavljivanja ovog obavještenja, u Centralnoj univerzitetskoj biblioteci i Biblioteci Ekonomskog fakulteta, a primjedbe se mogu dostaviti Vijeću Ekonomskog fakulteta.

Z A P I S N I K

FINALNO IZVLAČENJE NAGRADA
nagradne igre Cosmetics-a pod nazivom

„KAD SI OKRUŽEN PRIJATELJIMA“

Sklopivo električno biciklo TF SMILEE E1 E bike

Podgorica, 29.10.2024. Cosmetics u ulici Ilije Plamenca bb na Zabjelu – mjesto izvlačenja nagrada u okviru nagradne igre „KAD SI OKRUŽEN PRIJATELJIMA - Sklopivo električno biciklo TF SMILEE E1 E bike za koju je izdata saglasnost br. 01-424/24-1676/2 od strane Uprave za igre na sreću, dana 30.07.2024. Način izvlačenja: iz kompjuterske baze računa koji zadovoljavaju kriterijume iz pravila.

Dobitnik nagrade:

Sklopivo električno biciklo TF SMILEE E1 E bike

1. PEPDJONović MARINA, Bar

Komisija:

1.MIRA VUČINIĆ _____

2.DANICA KRIVOKAPIC _____

3.TIJANATERZIC _____

Podgorica, 29.10.2024.

Na osnovu člana 13 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“, br. 75/18) Sekretarijat za urbanizam Opštine Tuzi

OBAVJEŠTAVA
Zainteresovanu javnost

da je nosilac projekta “SKY TOWERS MONTENEGRO” D.O.O. iz Podgorice, dana 04.11.2024. godine, podnio zahtjev broj 07-322/24-7255/4 za odlučivanje o potrebi izrade Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu za Fiksnu radiokomunikacionu stanicu na katastarskoj parceli broj 392/2 KO Tuzi u Opštini Tuzi

U vezi sa navedenim, pozivamo vas da izvršite увид u dostavljenu dokumentaciju u prostorijama Sekretarijata za urbanizam Opštine Tuzi, ul. Tuzi broj 1, zgrada broj 44, kancelarija broj 5, radnim danima od 09,00 do 13,00 časova. Dokumentaciju je moguće preuzeti sa sajta Opštine Tuzi, www.tuzi.org.me.

Rok za увид u dokumentaciju i dostavljanje primjedbi i mišljenja u pisanoj formi, na adresu Opština Tuzi, Sekretarijat za urbanizam kao i na e-mail urbanizem@tuzi.org.me je od 08.11.2024. do 18.11.2024. godine.

Prof. dr Milan Lakićević

Biografija

Fotografija:

Rođen je 30.12.1971. godine u Kolašinu, gdje je završio osnovnu i srednju školu (prirodno matematičku gimnaziju – smjer fizika) sa odličnim uspjehom. (diploma Luča A)

Ekonomski fakultet Univerziteta «Veljko Vlahović» u Titogradu upisao je školske 1990/1991. Na istom fakultetu – smjer finansije diplomirao je 1995. godine. U toku studiranja nagrađivan je nagradama Ekonomskog fakulteta i Instituta za društveno-ekonomska istraživanja, koje se dodjeljuju najboljim studentima.

Postdiplomske studije, na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Beogradu (smjer Monetarni bankarski i finansijski menadžment) završio je sa prosječnom ocjenom 9,7. Magistarski rad pod nazivom «Mogućnosti finansiranja preduzeća na tržištu kapitala» odbranio je 20.11.2000. godine.

Disertaciju pod nazivom «Oblikovanje strukture kapitala akcionarskog društva» odbranio je 06.07.2006. godine na Univerzitetu Crne Gore - Ekonomski fakultetu u Podgorici.

PODACI O RADNIM MJESTIMA I IZBORIMA U ZVANJE

Stalni radni odnos je zasnovao 01.12.1995. godine na Ekonomskom fakultetu u Podgorici kao saradnik na predmetu Finansijski menadžment.

U zvanje asistenta na predmetu Finansijski menadžment i oblastima Računovodstvo i Finansije izabran je 08.10.2001. godine.

U zvanje docenta na predmetima: Analiza poslovanja i Revizija i kontrola na Ekonomskom fakultetu u Podgorici i na predmetu Poslovna statistika na Fakultetu za turizam i hotelijerstvo izabran je 13.04.2007. godine. (Bilten UCG br. 217 od 01. maja 2007. godine)

Osim predmeta za koje je biran u zvanje docenta izvodio je nastavu na osnovnim akademskim studijama Ekonomskog fakulteta u Podgorici na predmetima: Preduzetničke finansije, Računovodstvo finansijskih institucija i Korporativna analiza i kontrola. Na akademskim postdiplmskim studijama izvodio je nastavu na predmetima: Korporativne finansije i Finansijski menadžment u obrazovanju.

Na Studijama menadžmenta u Podgorici izvodio je nastavu na predmetima: Biznis analiza, Kontrola i revizija i Finansijska tržišta, a na Studijama menadžmenta u Bijelom Polju izvodio je nastavu na predmetu Biznis analiza.

Na primijenjenim postdiplomskim studijama izvodio je nastavu na predmetima: Evaluacija preduzeća i Evaluacija investicionih projekata

U zvanje vanredni profesor izabran je na Ekonomskom fakultetu u Podgorici 03.05.2012. godine na predmetima: Analiza poslovanja, Revizija i kontrola i Korporativna analiza i kontrola. (Bilten UCG br. 284 od 09. maja 2012. godine).

Na akademskim postdiplomskim studijama smjer Računovodstvo i revizija izvodi nastavu na predmetu Korporativne finansije.

Na Studijama menadžmenta u Podgorici izvodi nastavu na predmetima: Biznis analiza i Kontrola i revizija, a na Studijama menadžmenta u Bijelom Polju izvodi nastavu na predmetu Biznis analiza.

Gostujući je profesor na postdiplomskim studijama Ekonomskog fakulteta u Banja Luci na predmetu Korporativne finansije.

U periodu od 2007. do 2012. godine obavljao je funkciju prodekana za naučno-istraživački rad i odnose sa javnošću na Ekonomskom fakultetu u Podgorici. Bio je rukovodilac smjera Računovodstvo i revizija na akademskim postdiplomskim studijama i smjera Menadžment investicijama na primijenjenim postdiplomskim studijama.

Za redovnog profesora izabran je 5.03.2018. godine na Univerzitetu Crne Gore za naučne oblasti Finansije i Računovodstvo i revizija.

U periodu od 2013. do 2015. godine bio je direktor Poreske uprave Crne Gore.

Predsjednik je Revizorskog odbora AD „Elektroprivreda Crne Gore“ Nikšić i predsjednik Odbora direktora AD „Otrant Komerc“ Podgorica.

Bio je član upravnog odbora Instituta certifikovanih računovođa Crne Gore i Odbora za reviziju NLB Montenegrobanka AD Podgorica. Obavljao je dužnosti člana Odbora direktora i predsjednika Odbora direktora u više privrednih društava u Crnoj Gori (AD „Bor“ Plav, AD FLZK Nikšić, AD „Željeznice Crne Gore“ Podgorica, AD „Barska plovidba“ Bar itd.).

Član je Savjeta za visoko obrazovanje.

Član je Nacionalnog udruženja procjenitelja Crne Gore i ovlašćeni procjenitelj.

Oblast istraživanja:

Autor više od 60 naučnih i stručnih radova koji su objavljeni u međunarodnim i domaćim časopisima (neki od njih se nalaze SSCI, Scopus i drugim relevantnim bazama) i koautor dvije monografije. Učestvovao na velikom broju međunarodnih i domaćih naučnih skupova, simpozijuma, konferencija i seminara.

Učestvovao u izradi velikog broja projekata i studija koje je realizovao Ekonomski fakultet, a koji su se odnosili na procjenu vijednosti, transformaciju, privatizaciju i restrukturiranje, ocjenu boniteta i izradu investicionih projekata.

Najvažniji radovi:

- Spalevic, V., **Lakicevic, M.**, Radanovic, D., Billi, P., Barovic, G., Vujacic, D., Sestras, P., Darvishan Khaledi, A., (2017) Ecological- Economic (Eco-Eco) Modelling in the River Basins of Mountainous Regions: Impact of Land Cover Changes on Sediment Yield in the Velicka Rijeka, Montenegro, *Notulae Botanicae Horti Agrobotanici Cluj-Napoca*, Vol 45, No 2, ISSN 0255-965X
- Koman, M., **Lakićević, M.**, Prašnikar, J., Svejnar, J. (2015) Asset stripping and firm survival in mass privatization: Testing the Hoff - Stiglitz and Campos - Giovannoni models in Montenegro. *Journal of comparative economics*, May 2015, vol 43, (iss. 2), str. 274-289, ISSN 0147-5967.
- **Lakicevic, M.**, Shachmurove, Y., Vulcanovic, M. (2014) Institutional Changes of Specified Purpose Acquisition Companies (SPACs), *The North American Journal of Economics and Finance*, April 2014, Vol. 28, pp. 149-169, ISSN: 1062-9408.
- **Lakicevic, M.**, Vulcanovic, M. (2013) A Story on SPACs, *Managerial Finance*, Volume 39, (Number 3 and 4), pp. 384 - 403, ISSN: 307-4358.
- Čizmović, M., **Lakićević, M.**, Vulcanović, M. (2013) Unit i po'S: A Case Of Specified purpose Acquisition Companies (Spacs). *Montenegrin Journal of Economics*, Volume 9, (Number 1), March 2013, str. 45-52, ISSN 1800-5845
- **Lakićević, M.**, Vulcanović, M. (2011) Determinants of mergers: a case of specified purpose acquisition companies (SPACs), *Investment Management and Financial Innovations*, Volume 8, str. 112-119, ISSN 1810 – 4967
- **Lakićević, M.**, M. Vulcanović: The Role of Warrants in Shelf Offerings, *Montenegrin Journal of Economics* Vol 7, N^o1 jun 2011, ELIT Podgorica, ISSN 1800 – 5845, str. 73 – 79
- **Lakićević, M.** (2011) Lice i naličje privatizacije, časopis *Acta Economica* br. 15, Ekonomski fakultet u Banjoj Luci, str. 51-77, ISSN 1512-858X,.

Univerzitet Crne Gore

adresa / address_ Cetinjska br. 2
81000 Podgorica, Crna Gora
telefon / phone _00382 20 414 255
fax_ 00382 20 414 230
mail_rektorat@ucg.me
web_www.ucg.ac.me

University of Montenegro

Broj / Ref 03-810

Datum / Date 05.03.2018

Crna Gora
UNIVERZITET CRNE GORE
EKONOMSKI FAKULTET

Broj_01/ 480

Podgorica, 07/03/2018 god.

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju („Službeni list Crne Gore“ br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 05.03.2018.godine, donio je

**ODLUKU
O IZBORU U ZVANJE**

Dr MILAN LAKIĆEVIĆ bira se u akademsko zvanje **redovni profesor Univerziteta Crne Gore za oblasti Finansije i Računovodstvo i revizija na Ekonomskom fakultetu**, na neodređeno vrijeme.

**SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK**

Prof.dr Danilo Nikolić, rektor

BIOGRAFIJA

Prezime i ime: **Dr Ana Lalević Filipović**

Rođena sam 20.12.1976.godine u Bijelom Polju. Osnovnu školu i gimnaziju „Miloje Dobrašinović“, završila sam u rodnom gradu sa odličnim uspjehom. Dobitnik sam diploma „Luča“.

Akadske 1995/96 godine započela sam studije na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore (UCG) u Podgorici. Na istom fakultetu sam diplomirala 1999.godine, gdje sam tokom studija više puta bila nagrađivana od strane Ekonomskog fakulteta, UCG kao jedan od najboljih studenata. Na završnoj godini studija dobila sam nagradu Univerziteta Crne Gore. Prosječna ocjena tokom studija je bila 9,54 (odbrani diplomski rad, ocjena 10). Tokom studiranja bila sam dobitnik stipendije za talentovane studente Ministarstva prosvjete i nauke Crne Gore, kao i Ekonomskog fakulteta UCG.

Postdiplomske studije koje sam upisala na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Beogradu (smjer Ekonomika biznisa), 1999.godine, završila sam sa prosječnom ocjenom 9,75. Na istom Fakultetu odbranila sam magistarsku tezu «Upravljanje ekonomijom obima», jula 2002.godine.

Doktorsku disertaciju «Obračun ciljnih troškova u funkciji jačanja konkurentske pozicije preduzeća», odbranila sam na Ekonomskom fakultetu u Kragujevcu Univerziteta u Kragujevcu, 14 jula 2006.godine, čime sam stekla akademski stepen doktora ekonomskih nauka.

Udata sam i majka djevojčica Marte i Andree i dječaka Koste.

Podaci o radnim mjestima i izborima u zvanje

U periodu od oktobra 1999.godine do januara 2000.godine bila sam zaposlena kao pripravnik u AD „TELEKOM“ Podgorica u finansijsko-računovodstvenom sektoru.

Stalni radni odnos na Ekonomskom fakultetu, UCG, kao saradnik-asistent na predmetima Ekonomika preduzeća (Osnovne akademske studije i Primijenjene studije menadžmenta) i Menadžment investicija (Primijenjene studije menadžmenta) zasnovala sam **01.01.2000.godine**.

U zvanje **docenta** na predmetima: **Računovodstvo, Metodi za ekonomske analize i Održivi razvoj** izabrana sam **30.08.2007.godine**.

Za **vanrednog profesora** na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore izabrana sam **28.03.2013. godine** na predmetima: **Računovodstvo i Računovodstvo troškova**.

U zvanje **redovni profesor** na predmetima: **Računovodstvo, Računovodstvo troškova i Upravljačko računovodstvo** izabrana sam **25.12.2018. godine**.

Pored nastave na predmetima na koje sam izabrana u zvanje, izvodim nastavu i na sjedećim predmetima: **Računovodstvo** (Primijenjene studije menadžmenta u Podgorici i Bijelom Polju); **Upravljačko računovodstvo** (Studije menadžmenta i Postdiplomske akademske studije (smjer: Računovodstvo i revizija)); **Računovodstveni informacioni sistem** (Osnovne akademske studije-izborni predmet), **Održivi razvoj** (Osnovne akademske studije -izborni predmet), **Ekonomika za menadžere u sportu** (Spec. studije –Program: Sportski menadžment, Fakultet za

sport i fizičko vaspitanje).

U zvanje **redovni profesor** na predmetima: Računovodstvo, Računovodstvo troškova i Upravljačko računovodstvo izabrana sam 25.12.2018. godine.

Na **Institutu sertifikovanih računovođa Crne Gore** angažovana je kao predavač na sljedećim predmetima: **Ispit 1.2 Informacije za menadžment kontrolu; Ispit 1.4 Računovodstvo troškova; Ispit 1.9 Planiranje, kontrola i menadžment performansi.**

Na **Institutu računovođa i revizora Crne Gore** izvodi nastavu na predmetu: **Finansijsko računovodstvo.**

Pored navedenih aktivnosti, u toku dosadašnjeg rada ističem i sljedeće reference:

- **Dekan** Ekonomskog fakulteta, UCG (mart 2015-april 2016);
- **Predsjednik Nacionalnog savjeta za obrazovanje** (maj 2015-oktobar 2017);
- **Prodekan** za finansije i odnos sa biznis zajednicom (novembar 2012-novembar 2014);
- **Član Savjeta za kvalifikacije** (maj 2015-oktobar 2017);
- **Podtreshjdnik Etičkog komiteta** (novemba 2019-)
- **Rukovodilac** umjerenja na IV godini (Računovodstvo) i na postdiplomskim studijama (smjer: Računovodstvo I revzija);
- **Rukovodilac** postdiplomskih primijenjenih magistarskih i specijalističkih studija (2011-2013);
- **Član Komisije za obrazovanje, edukaciju i organizaciju ispita** Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore (**ISRCG**) (2014-)
- **Koordinator projekta** „Acquiring practical knowledge trough “Virtual enterprise” program and internship in real companies” (MNE-HERIC-81180-PRACTing-IC-CS-16-3.1) koji se realizovao u periodu od 15.04.2016 do 31.05.2017. godine.
- **Predsjednik redakcije časopisa** “Računovodstvo i Revizija”, Računovođa doo- Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore (mart 2015 - jul 2017);
- **Član** Odbora direktora “Monteregro turist” AD Budva (decembar 2012-avgust 2015),
- **Član** Odbora direktora HTP „Ulcinjska rivijera“ AD Ulcinj (jul 2016-jul 2017).
- **Član Savjeta** za ekonomski razvoj Opštine Bijelo Polje (novembar, 2016-);
- **Član Savjeta** za razvoj i zaštitu lokalne samouprave (jul, 2017-).
- **Predsjednik Odbora direktora** HTP „Ulcinjska rivijera“ AD Ulcinj (jul, 2017-).
- **Predsjednika Revizorskog odbora** „ŽICG“ AD, Podgorica (januar, 2013-),
- **Predsjednika Revizorskog odbora** „Luka Bar“ AD, Bar (novembar, 2017-),
- **Član Revizorskog odbora** „ŽPCG“ AD, Podgorica (decembar, 2017-),
- **Člana Radne grupe** za pregovaračko poglavlje 32 - Finansijski nadzor
- **Člana Radne grupe** za izradu Nacrta Zakona o računovodstvu javnog sektora (februar, 2018-)
- **Učesnik** PULSAR programa the Public Sector Accounting Education Community of Practice (EduCoP) (decembar 2017; april 2018-).
- **Učesnik** u izradi nastavnog plana i programa (reakreditacija 2017-2022) za Ekonomski fakultet UCG,
- **Učesnik** u izradi studije “Accountancy education-benchmarking study” CFRR, World Bank Group, 2016, EU REPARIS EDUCoP,
- **Savjetnik** za eksterno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u JU Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović“ u Podgorici (2014, 2015);
- **Član Radne grupe** za izradu obrazovnog programa Ekonomski tehničar (2016)
- **Član Konsultativne grupe** za izradu Strateškog plana razvoja opštine Bijelo Polje, 2017-2021. godine,

- Jedna od **osnivača** NVO „Nacionalni osmijeh Crne Gore“ (2017);
- Jedna od **osnivača** DOO „CORE Consulting“ Podgorica (2018)

Autor sam većeg broja naučnih i stručnih radova koji su objavljeni u međunarodnim i domaćim časopisima (neki od njih se nalaze SSCI, Scopus i drugim relevantnim bazama). Kooautor sam univerzitetskog udžbenika „Osnovi računovodstvo“, kao i udžbenika „Računovodstvo I“ i „Računovodstvo II“ za srednju stručnu školu „Ekonomske tehnike“. Učestvovala sam na velikom broju međunarodnih i domaćih naučnih skupova, simpozijuma, konferencija i seminara, na kojima sam imala i izlaganja (*prilog: Klasifikacija biografija*).

Imala sam aktivno učešće u izradi velikog broja projekata i studija koje je realizovao Ekonomski fakultet, UCG a koji su se odnosili na procjenu vrijednosti preduzeća, restrukturiranje, privatizaciju, davanje mišljenja, izradu biznis planova, investicionih programa većeg broja kompanija i sl., od kojih su neki bili od velikog državnog značaja (*prilog: Klasifikacija biografija*). Takođe, bila sam rukovodilac dva (Ekonomski fakultet u Ljubljani, Slovenija; Ekonomski fakultet u Mostaru, Univerzitet „Džemal Bijedić“) , kao i član tri bilateralna projekta (Vienna University for Economics and Business; Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku; Univerzitet u Banjoj Luci, Ekonomski fakultet).

U proteklom periodu obavila sam sljedeća stručna usavršavanja: Ekonomski fakultet u Ljubljani (2016; 2018); Ekonomski fakultet u Osijeku (2015); Ekonomski fakultet u Mostaru (2016; 2018); Eduniversal World convention, USA, Boston (Oktobar 2015); Vienna University for Economics and Business (2015; 2016); Centre for Financial Reporting Reform (CFRR), PULSAR (EduCoP), Vienna (decembar 2017; april 2018); University of Greenwich, England, (2007, 2009); FNEGE foundation (2005; Moldavija; 2003, Bukurešt; 2002; Bugarska); SAD, „Katz Business School“, University of Pittsburgh, Pittsburgh, (maj-jun 2003.godine); Francuska, Business School Bordeaux, specijalizacija FNEGE foundation (januar, februar 2004.godine). U periodu od 16-22 maja 2018. godine po programu Erasmus + bila je predavač na Faculty of Economics, Business and Tourism, Split. Takođe, po istom programu u periodu od 17-24.jula boravila je na University of Freiberg.

1. NAUČNOISTRAŽIVAČKA DJELATNOST (od 2013. godine)

1.2. Radovi objavljeni u časopisima

1.2.1. Radovi objavljeni u časopisima koji se nalaze u međunarodnim bazama podataka

1. Novović Burić, M., Cerović Smolović, J., Lipovina Božović M., **Lalević Filipović, A.**, *Impact of economic factors on life insurance development in Western Balkan Countries*, Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Rijeci: časopis za ekonomsku teoriju i praksu, Vol.35 No.2, decembar 2017. ISSN 1331-8004, str. 331-352, (*potvrda o vodećem autorstvu u prilogu*)
<https://doi.org/10.18045/zbefri.2017.2.331>
2. **Lalević Filipović, A.**, Brkan Vejzović, A., Novović Burić, M., Vujošević, S., *A VAR analysis of the effect of macroeconomic variables on non-performing loans in Western Balkan Countries*, International Journal of Scholarly Papers, Transformations in Business & Economics (TIBE), Vo. 17, No. 2A (44A), ISSN 1648 – 4460, str.511-523

1.2.2. Radovi u međunarodnim časopisima koji se ne nalaze u bazi podataka, a imaju redovnu međunarodnu distribuciju i rezime na stranom jeziku

3. **Lalević Filipović, A.**, Martić, V., Demirović, S., *Digitalization of financial reporting in local governments of three Montenegrin regions – current situation and perspectives*, Management – Journal of Contemporary Management Issues, University of Split, Faculty of Economics, Vol. 3, 2018, ISSN 1331-0194, str.59-79, DOI <https://doi.org/10.30924/mjcmi/2018.23.1.59>

4. Martić, V., **Lalević Filipović, A.**, Radović M., *XBRL Implementation in the Banking Sector in Montenegro*, Journal of Central Banking Theory and Practice, Volume 6, No. 2, may 2017, 2, Print edition ISSN 1800-9581, Web edition ISSN 2336-9205, str. 5-22, DOI: 10.1515/jcbtp-2017-0010,
5. Novović Burić, M., Kaščelan, V., Radović, M., **Lalević Filipović, A.**, *Mechanisms of Protection from Interest Rate Risk with Reference to the Life Insurance Market in Montenegro*, Journal of Central Banking Theory and Practice, 2018, 1, Print edition ISSN 1800-9581, Web edition ISSN 2336-9205, str. 17-42, DOI: 10.2478/jcbtp-2018-0002
6. **Lalević-Filipović, A.**, Demirović, S., *The relationship between debt and profitability of stock companies in Montenegro*, Journal of Contemporary Economic and Business Issues JCEBI, Vol.3, No.2, Skopje 2016, ISSN: 1857 – 9094, Print ISSN 1857-9094, online ISSN 1857-9108, str. 19-34, <http://www.eccfjournal.mk/index.php/journal-archive/volume-3-2016/>
7. **Lalević Filipović, A.**, Drobnjak, R., *Business ethich through the prism of moral dilemmas of the accounting profession in Montenegro*, Economic thought and practice, Dubrovnik, Vol. XXVI, No. 1, 2017. ISSN 1330-1039, str.301-321.
8. **Lalević Filipović, A.**, *The modern approach to business reporting in the function of satisfying the information needs of stakeholders-review of Montenegro*, Acta Economica, ISSN 1512-858X, e-ISSN 2232-738X, Godina XIII, No. 22, February 2015, str.229-247

1.2.3. Radovi objavljeni u domaćim časopisima

9. **Lalević Filipović, A.**, Demirović, S., *Upravljačko računovodstvo održivog razvoja kao nova dimenzija razvoja računovodstva preduzeća*, Računovodstvo i revizija, 03/04 2017, ISSN 1800-6159, str.20-28
10. **Lalević Filipović, A.**, *Poslovna etika kao (ne)bitna pretpostavka kvaliteta finansijskog izvještavanja iz ugla računovodstvene profesije u Crnoj Gori*, Računovodstvo i revizija 01/02 2018, ISSN 1800-6159, str. 170-178
11. Lojpur, A., **Lalević-Filipović, A.**, Lojpur, A., *Finansijsko izvještavanje kroz prizmu menadžment i računovodstvene profesije*, Računovodstvo i revizija 5-6/ 2014, ISSN 1800-6159, str.10-16

1.3. Radovi na kongresima, simpozijumima i seminarima

1.3.1. Međunarodni kongresi, simpozijumi i seminari

12. **Lalević-Filipović, A.**, Stanković, J.: *(Un)awareness of the significance and the necessity of application of costing systems-a regarding Montenegro*, IV International Conference Entrepreneurship and innovations as precondition for economics development, Podgorica june 17, 2014, ISBN 978-86-80133-71-3, str. 343-250
13. Lojpur, A., **Lalević-Filipović, A.**, *Recovery of the countries in transition – reindustrialisation as "emergency exit", 4th REDETE Conference 2015; Researching economic development and entrepreneurship in transition economies; Graz, Austria, October 22-25; 2015, ISBN 978-99938-46-54-3, str. 362-384*
14. **Lalević- Filipović, A.**: *Izazovi računovodstvene profesije u procesu približavanja EU*, XXXV Simpozijum, Računovodstvo i menadžment privatnog i javnog sektora, Zlatibor, 22-24. Maj 2014, ISBN 978-86-475-0157-9, str. 55-76
15. **Lalević Filipović, A.**, Demirović, S., *Finansijsko izvještavanje za mala i srednja preduzeća u svijetlu evropskih integracija*, Računovodstvo i menadžment- RiM, 15. Međunarodna znanstvena i stručna konferencija, Zbornik radova, Svesak II, stručni radovi, Rovinj, 2014., ISBN 978-853-7828-07-3, str. 73-85
16. **Lalević Filipović, A.**, Lojpur A., *Računovodstveno- izvještajni altruizam menadžmenta kao pretpostavka kreiranja (ne)povoljnijeg poslovnog ambijenta*, 18 th International Congress, The significance and role of accounting, auditing and finance in the process of economic recovery, Banja Vrućica, 18-20 septembra, 2014. ISBN 978-99976-620-0-2, str. 161-175
17. **Lalević Filipović, A.**, Martić, V., *Mala i srednja preduzeća kroz prizmu upravljačkog računovodstva-osvrt na Crnu Goru*, Računovodstvo i menadžment- RiM, 15. Međunarodna znanstvena i stručna konferencija, Zbornik radova, Zbornik radova, Svezak I, Scientific papers, Opatija 2017, ISBN 978-953-7828-16-5, str. 127-140
18. Lojpur, A., Radović, M., **Lalević Filipović, A.**, *EUROPE 2020" Strategy As A Global Imperative For SEE Countries*, ICEIRD, The 7th International Conference for Entrepreneurship, Innovation and Regional

- Development 5-6 June 2014, Nicosia, Cyprus, ISBN 978-9963-7355-4-9, str.210-219.
19. Stanovčić, T., **Lalević Filipović, A.**, Peković, S., *Influence of USALI methodology on the quality of financial reporting in hotel industry*, Montenegrin International Conference for Entrepreneurial Development (MICED), Proceedings Book, University of Montenegro, Faculty of Economics, ISBN 978-86-80133-72-0, str.184-194.
 20. **Lalević-Filipović, A.**, Demirović, S., *Management accounting for sustainable development as a new dimension in the accounting development of companies*, International Scientific Conference „Economy and Integration“ ICEI, Conference Proceedings, Tuzla 3-5 December 2015, ISSN 2490-2616; str. 383-398
 21. Lojpur, A., **Lalević-Filipović, A.**, *Reindustrialization as the backbone of the new development paradigm in transition counties*, 13th International Scientific Conference on Economic and Social Development, Barcelona, April 14-16, 2016, ISSN 1849-7535, str. 408-416
 22. **Lalević Filipović, A.**, Martić, V., *Savremene tendencije razvoja finansijskog izvještavanja kao pretpostavke izgradnje i očuvanja ekonomije jedne zemlje-osvrt na Crnu Goru*, Zbornik radova, IV Naučno stručna konferencija sa međunarodnim učešćem „Jahorinski poslovni dani-turizam u funkciji ekonomskog razvoja“, Jahorina, 25-27. februar 2015. godine, ISSN 2303-6168, str. 81-89
 23. **Lalević-Filipović.**, Demirović, S., *Financial structure of stock companies in Montenegro in function of profitability*, 13th International Scientific Conference on Economic and Social Development, Barcelona, April 14-16, 2016, ISSN 1849-7535, str. 408-416
 24. Todorović, M., **Lalević Filipović, A.**, *Profesionalni računovođa kao faktor zaštite javnog interesa-osvrt na Srbiju i Crnu Goru*, XI Kongres računovođa i revizora Crne Gore, Međunarodni kongres, oktobar 2016, ISBN 978-9940-9399-6-0, str. 175-196
 25. **Lalević-Filipović, A.**, Đurašković, J., Radović, M. *Disparitet obrazovnog sistema i tržišta rada u Crnoj Gori – osvrt na grupu zanimanja ekonomista i menadžer*, Zbornik radova naučnog skupa- Ekonomske politike malih zemalja u uslovima evropskih integracija, Banja Luka 7-8. Februar, 2017.god.,ISBN 978-99938-46-75-8, str. 220-232
 26. **Лалевић-Филиповић, А.**, Демировић, С.: *Регулирање на процесот на финансиското известување во Црна Гора*, XIV Симпозијум на сметководителите на Република Македонија, Зборник на трудови, Струга, 15-17 ноември 2012, ISBN 978-9989-747-31-1, str. 333-353
 27. **Lalević Filipović, A.**, Lojpur, A., *Gender equality in Montenegro through the prism of regional representation*, 28th International Scientific Conference on Economic and Social Development, Paris, 19-20 april, 2018, ISSN 1849-7535, str. 222-230

1.3.2. Domaći kongresi simpozijumi i seminari

28. **Lalević Filipović, A.**, Demirović, S., *Uloga žene u savremenim upravljačkim i računovodstvenim poslovima sa osvrtom na Crnu Goru*, VIII Kongres računovođa i revizora Crne Gore, oktobar 2013, ISBN 978-9940-9399-3-9, str.7-20
29. **Lalević Filipović A.**, Računovodstvena ili ženska profesija, Konferencija Zapošljavanje kroz prizmu preduzetništva, Podgorica 2013, ISBN 978-86-80133-63-8., str.159-167
30. **Lalević-Filipović A.**, Demirović S., Fuglister J.: *Mogućnost uvođenja MSFI za MSP u Crnoj Gori*, VII Kongres računovođa i revizora Crne Gore, Zbornik radova „Razvoj finansijskog izvještavanja po svjetskim standardima kao podrška rastu ekonomije Crne Gore i članstvu u EU, Bečići, 2012, str. 54-68

1.5. Recenziranje

Radova u međunarodnim časopisima koji se ne nalaze u bazi podataka, a imaju redovnu međunarodnu distribuciju

31. Management – Journal of Contemporary Management Issues, University of Split, Faculty of Economics, Vol. 22 (potvrda u prilogu)
32. Journal of Contemporary Economic and Business Issues JCEBI, August, 2016 (potvrda u prilogu)

Udžbenik

33. Stanovčić, T. Analiza finansijskih izvještaja hotelsko-turističkih preduzeća, turistička organizacija Kotor, 2016, str. 1-105, ISBN 978-9940-9732-0-9.

Zbornici sa Konferencija

34. Peta Međunarodna naučna konferencija Ekonomija integracija „Uloga ekonomske misli u savremenom okruženju“ ICEI 2017 (recenzent 4 rada; dokaz u prilogu).
35. Časopis Zbornik radova Ekonomskog fakulteta u Istočnom Sarajevu - časopis za ekonomsku teoriju i praksu (od 2014); (dokaz u prilogu).

3.1.1. Univerzitetski udžbenik koji se koristi kod nas (ново, dopunjeno izdanje)

1. Malinić, D. Slobodan, **Lalević Filipović, M. A.**, *Osnove računovodstva*, IV izdanje, Univerzitet Crne Gore, str. 1-564, Podgorica, 2016. (*Odluka Senata br. 03-313/1 od 01.03.2017. godine*)

3.1.4. Udžbenici za preduniverzitetski nivo obrazovanja

2. **Lalević- Filipović, A.**, Lukić, B., Đurović, A., Klikovac, M., *Računovodstvo I*, 2018, Udžbenik za srednju stručnu školu Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2018.
3. **Lalević- Filipović, A.**, Lukić, B., Đurović, A., Klikovac, M., *Računovodstvo II*, 2018, Udžbenik za srednju stručnu školu, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2018.

3.3.1. Gostujući profesor na inostranim Univerzitetima

4. Faculty of Economics, Business and Tourism, University of Split, Erasmus + program, maj 2018.

3.4. Mentorstvo

3.4.2. Na postdiplomskim studijama

Akadske magistarske studije – Ekonomski fakultet Podgorica

5. Ivanović Veselinka, Uloga i značaj upravljačkog računovodstva u postupku donošenja poslovnih odluka od strane menadžmenta preduzeća- primjer CG
6. Jaredić Sanja, Uticaj kontrolinga na uspješnost poslovanja banke sa osvrtom na bankarski sektor CG (**Nagrađen za najbolji magistarski rad od strane Centralne banke Crne Gore u 2013. godini**)
7. Đokić Mirjana, Istorijski razvoj računovodstvenog IS sa osvrtom na AD Institut za crnu metalurgiju
8. Zelenović Gordana, Uloga i značaj metoda upravljačkog računovodstva pri određivanju cijene električne energije na primjeru hiroelektrana na Vrbasu
9. Kostić Anđela, Računovodstveni dokument menadžment sistema i njegov doprinos računovodstvenoj praksi primjer Finance plus
10. Mićković Dragana, Značaj i postignuti nivo standardizacije i harmonizacija finansijskog izvještavanja
11. Čadenović Aleksandra, Mogućnost i implementacija Just - in Time sistema sa osvrtom na veleprodajna preduzeća u Crnoj Gori,
12. Petrović Dražen, Finansijsko restrukturiranje velikih poslovnih sistema sa osvrtom na AD Željeznica CG Podgorica;
13. Kapetanović Melida, Računovodstveni koncept područja odgovornosti sa osvrtom na kompanije u CG,
14. Mitrović Kristina, Primjena cost - benefit analize u odabiru optimalne varijante sa posebnim osvrtom na IT projekte;
15. Rakočević Mladen, Stečajni postupak u funkciji unapređenja poslovnog ambijenta u Crnoj Gori

Primijenjene magistarske studije menadžmenta - Podgorica

16. Radonjić Branko, Metodi obračuna troškova u funkciji donošenja poslovnih odluka u preuzeću
17. Šofranac Maja, Organizacija računovodstvene funkcije u preduzeću,
18. Kadić Dragan, Finansijska opravdanost primjene IVR -a u centrima za kontakt sa korisnicima primjer Telenor DOO,
19. Milović Vesna, Primjena i značaj etičkog kodeksa za kvalitet finansijskog izvještavanja sa osvrtom na Crnu Goru

Primijenjene specijalističke studije menadžmenta - Podgorica

20. Lekić Željka, Utvrđivanje relevantnih informacija za ocjenjivanje investicionog projekta

21. Jokić Danijela, Značaj računovodstvenog aspekta formiranja cijena za evaulaciju investicionog projekta kroz primjer PANEVIVO D.O.O.,

22. Pavićević Stefan, Finansijska ocjena investicionog projekta

3.4.3 Na dodiplomskim studijama

23. Ukupan broj mentorstava 44 ((44* 0,5) - spisak kandidata sa pratećim prilogima se nalazi u prilogu)

3.5. Kvalitet pedagoškog rada

Po Odluci Vijeća Ekonomskog fakulteta br. 01/1896 od 19.07.2018. godine.

4.2. Urednik ili koeditor časopisa, knjige, urednik kontinuiranih umjetničkih programa (u trajanju dužem od 9 mjeseci)

1. **Predsjednik redakcije časopisa** "Računovodstvo i Revizija", Računovođa doo- Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore (mart 2015 - jul 2017);

4.3. Stručni članak

2. **Lalević Filipović, A.**, *Dometi, ograničenja i perspektiva računovodstvene profesije u Crnoj Gori*, Preduzetnik No. 8, Faculty of Economics Podgorica, 2012, ISSN 1800-8429, str. 40-43
3. **Lalević-Filipović A.**, Demirović S.: *Possibility of introduction of IFRS for SMEs*, Preduzetnik No. 9, Faculty of Economics Podgorica, 2013, ISSN 1800-8429, str. 40-44

4.6. Ostala dokumentovana stručna djelatnost

Organizacija naučnih skupova

4. Predsjednik Naučnog Odbora i Organizacionog odbora, Montenegrin International Conference for Entrepreneurial Development – MICED, UCG – Ekonomski fakultet u Podgorici, 2015. godina, Podgorica
5. Član Programskog odbora VIII Kongresa računovođa i revizora Crne Gore, Perspektive računovodstveno-finansijske profesije u procesu pridruživanja Eu, oktobar 2013, Bečići,
6. Član Programskog Odbora IX Kongresa računovođa i revizora Crne Gore, *Računovodstvena profesija u funkciji stvaranja poslovnog ambijenta za naredak preduzeća i smanjenje kreditnog rizika*, oktobar 2014, Bečići
7. Član Programskog odbora X Kongresa računovođa i revizora Crne Gore, Finansijsko izvještavanje u funkciji unapređenja kvaliteta menadžmenta, oktobar 2015, Bečići,
8. Član Programskog odbora International Scientific Conference „Economy and Integration“ ICEI, Tuzla 3-5 December 2015,
9. Član Programskog odbora International Scientific Conference, Tuzla 2017,

Učešće u realizaciji naučno-istraživačkih projekata (selektovane reference)

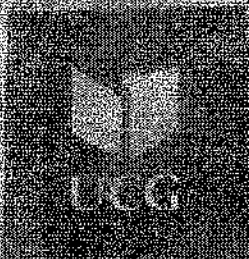
10. *Koordinator projekta* „Acquiring practical knowledge trough “Virtual enterprise” program and internship in real companies” (MNE-HERIC-81180-PRACTing-IC-CS-16-3.1) koji se realizovao u periodu od 15.04.2016 do 31.05.2017. godine.
11. *Rukovodilac međunarodnog bilateralnog projekta*: »Analiza razvoja računovodstvene profesije i njenog uticaja na unapređenje kvaliteta korporativnog izvještavanja: komparativni prikaz Crne Gore i Slovenije« (2016-2017), Univerzitet Ljubljana, Ekonomski fakultet u Ljubljani
12. *Rukovodilac međunarodnog bilateralnog projekta*: »Kauzalitet poslovnih ciklusa i strukture finansiranja preduzeća u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori-komparativna analiza«, (2016-2017), Univerzitet »Džemal Bijedić« Mostar, Ekonomski fakultet u Mostaru
13. *Član međunarodnog bilateralnog projekta*: »Mjerenje nivoa kvaliteta i kreiranje modela uvođenja korporativnog upravljanja u Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori« (2016-2017), Univerzitet u Banjoj

- Luci, Ekonomski fakultet,
14. *Član međunarodnog bilateralnog projekta, "Razvoj istraživačkih kapaciteta na ekonomskim fakultetima" (2015-2016)*, naučna saradnja između Crne Gore i Austrije u partnerstvu sa Vienna University for Economics and Business
 15. *Član međunarodnog bilateralnog projekta "Upravljanje znanjem u funkciji strategije razvoja" (2015-2016)*, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku
 16. Član Konsultativne grupe za izradu dokumenta: *Strateški plan razvoja opštine Bijelo Polje, 2017-2021. godine*, Bijelo Polje 2017. godine
 17. Projekat: Valorizacija telekomunikacione infrastrukture u državnom vlasništvu, opravdanost uvođenja četvrtog operatera, naručilac Vlada Crne Gore, Ekonomski fakultet i Elektrotehnički fakultet UCG, 2014. godina.
 18. Procjena (reprocjena) akcijskog kapitala HG „Budvanska rivijera“ a.d. Budva, Ekonomski fakultet Podgorica, 2014
 19. Mišljenje o mogućim modelima isknjiženja državne imovine iz bilansa AD „Marina Bar“, 2014,
 20. Društveno-ekonomska opravdanost organizacije Igara malih država 2019, Crnogorski olimpijski komitet, 2014
 21. Procjena vrijednosti imovine „Intours“ d.o.o. Podgorica“, Centar za izvrsnost u menadžmentu, Podgorica, 2014
 22. Ekonomsko-finansijska i društvena opravdanost organizacije biciklističke trke Giro d'Italia, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, 2014
 23. Pravno-finansijska analiza poslovanja FK „Sutjeska – Nikšić“ Nikšić, Ekonomski fakultet Podgorica, 2014
 24. Procjena imovine „Jadransko brodogradilište“ a.d. Bijela, 2014
 25. Investicioni program za revitalizaciju i povećanje proizvodnih kapaciteta sektora za poljoprivredu i stočarsku proizvodnju u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Ekonomski fakultet Podgorica, 2013
 26. Procjena vrijednosti kapitala Novog duvanskog kombinata AD Podgorica i brendova Duvanskog kombinata AD Podgorica u stečaju, 2015

Ostale reference

27. **Dekan** Ekonomskog fakulteta, UCG (mart 2015-april 2016);
28. **Prodekan** za finansije i odnos sa biznis zajednicom (novembar 2012-novembar 2014);
29. **Rukovodilac** umjerenja na IV godini (Računovodstvo) i na postdiplomskim studijama (smjer: Računovodstvo I revzija);
30. **Rukovodilac** postdiplomskih primijenjenih magistarskih i specijalističkih studija (2011-2013);
31. **Predsjednik Nacionalnog savjeta za obrazovanje** (maj 2015-oktobar 2017);
32. **Član Savjeta za kvalifikacije** (maj 2015-oktobar 2017);
33. **Član Komisije za obrazovanje, edukaciju i organizaciju ispita** Instituta sertifikovanih računovođa Crne Gore (**ISRCG**).
34. **Član** Odbora direktora Montenegro turist“ AD Budva (decembar 2012-avgust 2015),
35. **Član** Odbora direktora Montenegro turist“ AD Budva (decembar 2012-avgust 2015), odnosno HTP „Ulcinjska rivijera“ AD Ulcinj (jul 2016-jul 2017).
36. **Član Savjeta** za ekonomski razvoj Opštine Bijelo Polje (novembar, 2016-);
37. **Član Savjeta** za razvoj i zaštitu lokalne samouprave (jul, 2017-).
38. **Predsjednik Odbora direktora** HTP „Ulcinjska rivijera“ AD Ulcinj (jul, 2017-).
39. **Predsjednika Revizorskog odbora** „ŽICG“ AD, Podgorica (januar, 2013-),
40. **Predsjednika Revizorskog odbora** „Luka Bar“ AD, Bar (novembar, 2017-),
41. **Član Revizorskog odbora** „ŽPCG“ AD, Podgorica (decembar, 2017-),
42. **Člana Radne grupe** za pregovaračko poglavlje 32 - Finansijski nadzor
43. **Člana Radne grupe** za izradu Nacrta Zakona o računovodstvu javnog sektora (februar, 2018-)
44. **Učesnik** PULSAR programa the Public Sector Accounting Education Community of Practice (EduCoP) (decembar 2017; april 2018-).
45. **Učesnik** u izradi plana i programa (reakreditacija 2017-2022) za Ekonomski fakultet UCG,

46. **Učesnik** u izradi studije "Accountancy education-benchmarking study" CFRR, World Bank Group, 2016, EU REPARIS EDUCoP,
47. **Savjetnik** za eksterno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u JU Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović“ u Podgorici (2014, 2015);
48. **Član Radne grupe** za izradu obrazovnog programa Ekonomski tehničar (2015)
49. **Član Konsultativne grupe** za izradu Strateškog plana razvoja opštine Bijelo Polje, 2017-2021. godine,
50. Jedna od **osnivača** NVO „Nacionalni osmjeh Crne Gore“;
51. Jedna od **osnivača** DOO „CORE Consalting“ Podgorica
52. **Ovlašćeni procjenjivač** za ekonomsku vrijednost pravnog lica sa licencom br. OP0361LF- Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore
53. **Certifikat CFRR** – World bank – Public Sector Education Community of Practice Workshop, decembar 2017, april, 2018

Univerzitet Crne Gore
University of Montenegro
Bulevar Oslobođenja, Crna Gora
81000, Podgorica, 81000
Tel: +381 20 334 2361
Fax: +381 20 334 2361
www.unm.edu.me
info@unm.edu.me
University of Montenegro

Broj / No: 93-4/93
Datum: 25.12.2018

Na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o visokom obrazovanju ("Službeni list Crne Gore" br. 44/14, 47/15, 40/16, 42/17, 71/17 i 55/18) i člana 32 stav 1 tačka 9 Statuta Univerziteta Crne Gore, Senat Univerziteta Crne Gore na sjednici održanoj 25.12.2018. godine, donio je

ODLUKU O IZBORU U ZVANJE

Dr ANA LALEVIĆ-FILIPOVIĆ bira se u akademsko zvanje redovni profesor Univerziteta Crne Gore za predmete Računovodstvo, Računovodstvo troškova i Upravljačko računovodstvo na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Crne Gore, na neodređeno vrijeme

SENAT UNIVERZITETA CRNE GORE
PREDSJEDNIK

Prof. dr Danilo Nikolić, rektor

**Андрић др Мирко,
редовни професор**

Рођен је 1951. године на Губавици код Мостара у Босни и Херцеговини. Дипломирао је на Економском факултету у Сарајеву 1974. године, где је и стекао диплому магистра економских наука 1979. године. Докторат економских наука одбранио је на Економском факултету у Мостару 1983. године.

Запослио се на Економски факултет у Суботици 1992. године. У звање редовног професора за ужу научну област Рачуноводство, анализе и ревизија изабран је 1996 године. Ангажован је на предметима: Ревизија, Пословна анализа, Ревизија јавног сектора. Објавио је у коауторству уџбенике: Ревизија-теорија и пракса, Анализа финансијских извештаја, Ревизија јавног сектора.

Аутор је бројних радова који су публиковани у часописима или презентовани на научним скуповима у земљи и иностранству. Из уже научне области био је ментор на десет докторских дисертација. Има богато практично искуство на пословима ревизије, анализе и процене вредности предузећа. Учесник је на већем броју научних и стручних пројеката. Члан је Савета Економског факултета у Суботици и Савета Универзитета у Новом Саду.

Име и презиме		МИРКО И. АНДРИЋ	
Звање		Редовни професор	
Назив институције у којој наставник ради са пуним радним временом и од када		Економски факултет, Суботица, од 1992. године	
Ужа научна односно уметничка област		Рачуноводство, анализа и ревизија	
Академска каријера			
	Година	Институција	Област
Избор у звање	1996	Економски факултет Суботица	Рачуноводство, анализа, ревизија
Докторат	1983	Економски факултет Сарајево	Финансије и рачуноводство
Специјализација			
Магистратура	1977	Економски факултет Сарајево	Пословне финансије
Диплома	1974	Економски факултет Сарајево	Пословне финансије
Списак предмета које наставник држи у текућој школској години			
	назив предмета	врста студија	
1.	Анализа финансијских извештаја	Основне академске студије	
2.	Ревизија	Основне академске студије	
3.	Ревизија јавног сектора	Мастер академске студије	
4.			
5.			
Репрезентативне референце			
1.	Dr Mirko Andrić, dr Dejan Jakšić, Kristina Mijić, Bojana Vuković, <i>Implementation of Accounting Software as a Support to Company Management</i> , TTEM. Tehnics technologies education management ISSN: 1840-1503, Sarajevo, 2011.		
2.	Др Мирко Андрић, Бојана Вуковић, <i>Анализа финансијског извештаја и оцена перформанси</i> , Зборник радова XV Конгреса Савеза рачуновођа и ревизора Републике Српске, Бања Врућица, 2011.		
3.	Др Мирко Андрић, Бојана Вуковић, <i>Улога ревизије у корпоративном управљању</i> , Зборник радова VI Конгреса рачуновођа и ревизора Црне Горе: Финансијско извештавање у функцији унапређења пословног амбијента у Црној Гори, Бечићи, 2011.		
4.	Др Јован Родић, др Гордана Вукелић, др Мирко Андрић, <i>Анализа финансијских извештаја</i> , Економски факултет, Суботица, 2011.		
5.	Dr Mirko Andrić, Kristina Mijić, dr Dejan Jakšić, <i>Financial Reporting and Characteristics of Impairment of Assets in the Republic of Serbia, According to IAS/IFRS and National Regulation</i> , Economic Annals ISSN: 0013-3264 Faculty of Economics, University of Belgrade, 2011.		
6.	Др Мирко Андрић, Бојана Вуковић, Кристина Мијић, <i>Ефекти кризе на перформансе пословања пољопривредних предузећа у Војводини</i> , часопис за Пословну економију, предузетништво и финансије, Нови Сад, 2011.		
7.	dr Dejan Jakšić, Kristina Mijić, Dr Mirko Andrić. <i>Analysis of Variations in the Performance of Audit Firms in the Republic of Serbia</i> , Economic Annals ISSN: 0013-3264 Faculty of Economics, University of Belgrade, 2012.		
8.	Др Мирко Андрић, Бојана Вуковић. <i>Улога ревизије јавних набавки у превазилажењу кризе</i> . VII Међународни Симпозијум о корпоративном управљању: Промјенама стратегија, политика и модела корпоративног управљања до превладавања кризе. Теслић, Бања Врућица: Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 2012.		
9.	Др Мирко Андрић, Кристина Мијић. <i>Ревизија против ревизије</i> . XVI Конгрес рачуновођа и ревизора Републике Српске: Значај рачуноводства, ревизије и финансија у процесу превладавања економске кризе. Теслић, Бања Врућица: Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске, 2012.		
10.	Dr Mirko Andrić, Bojana Vuković. <i>Reflections of the Crisis on the Corporate Operational Performance of Serbian Industrial Companies</i> . Strategic Management ISSN: 1821-3448.		

	Faculty of Economics Subotica, 2012.
11.	Др Мирко Андрић, др Бранко Крсмановић, др Дејан Јакшић. <i>Ревизија-теорија и пракса</i> . Економски факултет Суботица. 2012.
12.	Др Мирко Андрић. <i>Ревизија јавног сектора</i> . Економски факултет Суботица. 2012.
13.	Бојана Вуковић, др Мирко Андрић. <i>Основе за мишљење ревизора о консолидованим финансијским извештајима</i> . Рачуноводство ISSN: 1450-6114, Савез рачуновођа и ревизора Србије, Београд, 2013.
14.	Бојана Вуковић, др Мирко Андрић. <i>Стицање разумног уверавања у истинитост и објективност консолидованих финансијских извештаја</i> . Часопис: Ревизор ISSN: 1450-7005. Институт за економику и финансије, Београд. 2014.
15.	Др Мирко Андрић, др Дејан Јакшић, др Кристина Мијић. <i>Актуелни утицаји информационих технологија на процес ревизије</i> . Економски факултет Суботица. 2015.
16.	Др Мирко Андрић, др Бојана Вуковић. <i>Процена природе и интензитета пословања унутар групе предузећа</i> . Анали Економског факултета у Суботици ISSN: 0350-2120. Економски факултет Суботица. 2015.
17.	Bojana Vukovic, Mirko Andric, Dejan Jaksic. <i>The impact of working capital management on company's profitability: empirical evidence from Serbia</i> . CUSTOS E AGRONEGOCIO ON LINE ISSN: 1808-2882. Universidade Federal Rural de Pernambuco. Recife, 2017.

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

БРОЈ: 12- 1062

Дана: 15.XI 1996.

С У Б О Т И Ц А

На основу члана 86. Закона о Универзитету /"Службени гласник РС" број 54/92/, Изборно веће Економског факултета у Суботици, на својој седници од 10. октобра 1996. године, донело је једногласно следећу

О Д Л У К У

Б и р а с е АНДРИЋ ДР МИРКО, у звање редовног професора Универзитета, на Економском факултету у Суботици, за предмет Финансијска контрола и ревизија, научну област Рачуноводство, анализе и пословне финансије.

На ову Одлуку дата је сагласност од стране Наставно-научног већа Универзитета у Новом Саду 14. октобра 1996. године.

Д Е К А Н,
Војин Калинић
Проф. др Војин Калинић